

Sporočila

Številka 7
Julij 2015

VSEBINA ★ Sporočila št. 7, julij 2015

A. GOVORI

- **TINE TOMAZIN** na slovesnosti v spomin talcem in žrtvam okupatorja iz Selške doline v Dolenji vasi 18. 7. 2015, 2
- **MITJA KLAVORA**, generalni sekretar Zveze, na spominski prireditvi na Pristavi pri Stični 18. 7. 2015, 3
- **DR. MATEJ T. VATOVEC**, poslanec v DZ RS, na spominski prireditvi ob prazniku občine Izola, Izola 12. 7. 2015, 6
- **GENERALMAJOR DR. ANDREJ OSTERMAN**, načelnik Generalštaba Slovenske vojske, na sklepni slovesnosti ob 30. spominskem pohodu na Triglav na Rudnem polju 11. 7. 2015, 8
- **LUCIANO MARCOLLINI PROVENZA**, predstavnik ANPI Čedad, ob tradicionalnem obisku grobišč padlih garibaldincev v Rovtu in pri Svetem Lenartu pod Blegošem v Selški dolini 7. 7. 2015, 9
- **LOJZE MASLO** na komemorativnem srečanju borcev in aktivistov ob občinskem prazniku občine Divača v Brkinih na Kozjanah 5. 7. 2015, 10
- **FRANC SEVER - FRANTA** na prireditvi ob 70. obletnici bojev na Menini planini 4. 7. 2015, 11
- **LUKA MESEC**, poslanec v DZ RS, na prireditvi v spomin na tragične dogodke v Taborski steni, 4. 7. 2015. 14

B. SEJA GLAVNEGA ODBORA ZZB NOB SLOVENIJE dne 6. 7. 2015

- Sklepi, 15
- Spremembe in dopolnitve statuta Zveze, 16
- Obsodba spravnihih zablod – javna izjava. 17

C. ODGOVOR NA ČLANEK »TIGROVSKA POMLAD« ALI ZAČETEK VELIKE ZGODBE O REHABILITACIJI TIGRA, OBJAVLJEN V SOBOTNI PRILOGI DELA, 11. 7. 2015 17**D. NOV POSKUS NAVIDEZNE SPRAVE – ODPRTO PISMO ŽUPANU OBČINE VELIKE LAŠČE** 17**E. IZJAVA ZA JAVNOST O OBSODBI SKRUNITVE SPOMENIKOV IN SPOMINSKIH ZNAMENJ** 18**F. AKTIVNOSTI DELOVNIH TELES ZVEZE OD 1. 7. DO 31. 7. 2015** 19**G. OBVESTILA** 19

FOTOGRAFIJE NA NASLOVNICI:

- 30. jubilejni pohod borcev, vojnih veteranov in slovenskih častnikov na Triglav ter zaključna prireditve na Rudnem polju 10. in 11. 7. 2015; foto: Marjeta Klemenc;
- slovesnost ob 72. obletnici tragičnih dogodkov na Igrišah 18. 7. 2015; foto: Jožica Hribar;
- slovesnost v spomin na padle garibaldince pod Blegošem v Selški dolini 7. 7. 2015; foto: Pavel Dobovšek

A. GOVORI**GOVOR TINETA TOMAZINA, BORCA PREŠERNOVE BRIGADE, NA SPOMINSKI SLOVESNOSTI PRI SPOMENIKU TALCEM IN ŽRTVAM OKUPATORJA IZ SELŠKE DOLINE V DOLENJI VASI 18. 7. 2015**

Spoštovana župana Železnikov, mag. Anton LUZNAR, in Škofje Loke, mag. Miha JEŠE!

Spoštovani obiskovalci!

Pomni dolina! S tem klicem, nabitim s čustvenim nabojem in velikim spoštovanjem do vsega, kar se je v ne tako daljni preteklosti dogajalo v Selški dolini, prizadevni organizatorji že vrsto let vabijo na spominsko srečanje ob kulturnem spomeniku državnega pomena, delu slovenskih arhitektov pod vodstvom mojstra Jožeta Plečnika. Spomenik že sam izžareva nem, a silno zgovoren odsev do žrtev, ki so omahnile pod okupatorjevimi krogli tu in drugod po dolini, njihova imena pa so vklesana na spomeniku: kar 338 borcev in žrtev fašističnega nasilja in 19 talcev.

Koliko mladih upanj, neuresničenih želja, hotenj se skriva za vsakim imenom! Njihova življenjska nit pa je bila kruto presekana. Dolina je prispevala strahoten krvni davek na oltar domovine.

Razumeli boste, da je popolnoma nemogoče v nekaj stavkih zajeti in vsebinsko predstaviti brezobzirno štiriletno 2. svetovno vojno. Bil se je boj za biti ali ne biti. Slovenci smo bili med prvimi v Evropi, ki so se uprli nacifašizmu in njegovi takrat najmočnejši armadi na svetu, bili pa tudi med prvimi obsojeni na smrt. Znan je Hitlerjev ukaz ob njegovem obisku aprila 1941 v Mariboru, ko je dejal: »Naredite mi to deželo spet nemško!« In začelo se je! Množična izseljevanja, aretacije, streljanja talcev, izgoni naprednjakov in inteligence na Balkan. V zaporih, zlasti v Begunjah, Mariboru in Celju so se znašli pripadniki in simpatizerji OF in tudi drugi sumljivi. Cilj okupatorjev ni bila le pokoritev prebivalstva, temveč popolno iztreljenje slovenskega naroda. Toda imeli smo razumne ljudi, četudi različnih svetovnonazorskih pogledov, ki pa so bili enotni v odločitvi, da je treba ukrepati takoj, rešitev so videli le v dobro organiziranem takojšnjem odporu.

Deset dni po kapitulaciji Kraljevine Jugoslavije in njene vojske je bila ustanovljena OF slovenskega naroda, njen cilj pa je bil:

- boj proti okupatorju,
- osvoboditev in združitve vseh Slovencev,
- boj za narodne in človeške pravice.

V OF, ki je bila edinstvena organizacija v takratni okupirani Evropi, je ljudi povezovalo prepričanje, da se borijo za pravično stvar. Da bi živeli v svobodi, pošteno, človeka vredno življenje.

To je bil pravzaprav začetek slovenskega partizanstva. S tem smo na najbolj pristen način doma in svetu prvič v zgodovini prikazali svojo samobitnost, dokazali, da smo narod, ki ve, kaj mora storiti takrat, ko je napaden in je ogrožen njegov obstoj!

Foto: Andrej Tarflia

V narodnoosvobodilnem boju smo poznali eno samo ločnico. Na eni strani smo bili vsi, ki smo se borili proti okupatorju, na drugi strani pa okupator in vsi, ki so mu hlapčevsko služili, zlasti domobranci. Znana je njihova prisega, ki so jo javno izrekli na Hitlerjev rojstni dan 20. aprila 1944 v Ljubljani ob navzočnosti takratnega ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana. Služiti okupatorju, krvniku našega naroda, je skrajno zavržno dejanje, ki bi se ga morali sramovati.

Med 2. svetovno vojno smo bili pomemben člen zavezništva v protinacifašistični koaliciji.

Zajeten delež je takrat prispevala tudi Prešernova brigada, ustanovljena 12. julija 1943 v nedrih te doline, v Davči pri Špehu. Tam se je začela njena bojna pot, sledile so zmage, pa tudi porazi. Največji poraz je doživela na Žirovskem vrhu, kjer je padlo 55 borcev, 90 pa so jih Nemci ujeli. Največji uspeh pa je brigada dosegla z zavzetjem Turjaka. Takrat je dobila naziv »VII. SNOUB Franceta Prešerna«.

Zadnji borbeni pohod iz Čavna na Primorskem skozi primorske vasi je bil resnično edinstven. Enote 9. korpusa, kjer sem bil tudi sam, in sicer v »VII. SNOUB Franceta Prešerna«, smo bile kljub utrujenosti in nenehnim borbam že na predvečer 1. maja 1945 pred Gorico v Vrtojbi. 1. In 2. maja smo bili ogorčene boje z umikajočimi se Nemci, četniki, vlasovci, nedičevci in domobranci – in Gorica je bila osvobojena. Tam smo na pragu svobode izgubili 12 borcev.

Po 70 letih lahko ponovno presodimo modro ravnanje vodstva slovenskih partizanskih enot, ki je storilo vse, da so enote 9. korpusa osvobodile Primorsko in bile pred Angloameričani v Gorici in Trstu.

In danes, 70 let po koncu 2. svetovne vojne in skoraj četrto stoletja v samostojni Sloveniji, z grenkobo v srcu spoznavamo le, da smo zabredli v nekakšno strankokracijo, skopnel je narodni ponos. Na plebiscitu 23. decembra 1990 smo z 88,5 odstotka potrdili narodno enotnost, sedaj pa ugotavljamo, da smo razdvojeni bolj kot kdaj koli prej. Komu koristi razdvojenost? Slovenskemu narodu prav gotovo ne!

Po toliko letih! Pa če se mi še bolj upira stalno dopovedovanje, kdo je zmagovalec v 2. svetovni vojni. Kajti samo za to gre! Nasprotniki se ne morejo in ne morejo sprijazniti, da so bili v 2. svetovni vojni na napačni strani. Njihovo početje doživljamo skoraj četrto stoletja, vedejo se tako, kot da so še zmeraj zvesti

prisegi Hitlerju in nacifašizmu - uničiti vse, kar spominja na partizanstvo! Dokazov je več kot dovolj. Imam občutek, da je prisega Hitlerju sorodstveno dedna.

Končal bom z začetnim klicem: »Pomni dolina!« ter dodal: »In mladi rod, zaupamo vam, ker spoštujete odpornišvo in 60.000 žrtev za domovino!«

★ ★ ★

GOVOR MITJA KLAVORA, GENERALNEGA SEKRETARJA ZVEZE, NA SLOVESNOSTI V SPOMIN PADLIM AKTIVISTOM NA PRISTAVI PRI STIČNI 18. 7. 2015

Tovarišice in tovariši,
drage borke, borci, člani ZB, veterani vojne za Slovenijo, gosti, praporščaki in nastopajoči, vojaki Garde Slovenske vojske, spoštovani vsi ljudje dobre volje in namenov, tovariški pozdrav!

Poseben pozdrav namenjam šolarjem, ki so nas že in nas bodo z nastopom še popeljali v dneve spominov iz naše mladosti in še bolj daleč v preteklost!

In seveda vsem mladim, ki so s svojo prisotnostjo porok, da vrednote NOB ostajajo naš kašipot in da boj naših očetov in dedov ni bil zaman.

Zahvaljujem se organizatorjem spominske slovesnosti, ki so me povabili in mi dali možnost spregovoriti na kraju spomina na dogodke, ki so povezano z drugimi dogajanja med drugo svetovno vojno temeljito preoblikovali slovensko narodno telo ter samozavest Slovencev dvignili na raven drugih zgodovinskih in državotvornih narodov.

Danes se v spominu in besedi vračamo v leta, ko je slovenski narod bil boj za obstanek in za lepši, boljši jutrišnji dan, v kar so ljudje tedaj iskreno verjeli. Brez tega prepričanja in boja za obstanek marsičesa ne bi bilo.

Predvsem pa ne bi bilo več niti Slovencev, ki so jim zločinci namenili iztrebljenje, potujčenje ali zasužnjenje, kot še mnogim drugim, za tako imenovane arijce manjvrednim narodom.

Leta 1941 se je pričela dramatična epopeja slovenskega naroda, zavednih in naprednih narodovih sil, ki se je leta 1945 končala z veličastno zmago koalicije zavezniških sil, ki so s skupnimi močmi premagale največje zlo v zgodovini naše civilizacije.

Napad na Jugoslavijo in njena okupacija sta bila le logičen nasledek dogajanja v širšem okolju. Tudi tedaj, kot zdaj, smo bili del Evrope in njenih zgodovinskih in ekonomskih interesov, delitev, prijateljstev, sovraštev, gnilih kompromisov in ideoloških zablod. Tudi tedaj je Evropa imela svojo Grčijo, ki se je dogajala v Španiji, podobnost je kljub 80-letni časovni razliki neverjetno velika. Cilj je bil v obeh primerih zrušiti legalno izvoljeno oblast,

ki očitno ni po volji velikemu kapitalu, ki ima v rokah vse niti svetovnega dogajanja. In ne smemo pozabiti, v Španiji je s pomočjo Nemčije s Hitlerjem in Italije z Mussolinijem zmagal general Franco, fašist, s podporo evropskega kapitala. Na oblasti je ostal 40 let.

Vse delitve, skupaj z nasiljem, niso obšle naših krajev in ljudi. Dr. Božo Repe je v svojem zadnjem delu, ki je izšlo pred kakšnimi dvema tednoma, in mu je dal naslov »S puško in knjigo«, med drugim zapisal že v uvodu: »Hitler je še pred začetkom vojne skušal balkanske države čim bolj povezati z Nemčijo. Najslabše jo je pri tem odnesla Romunija... Nemške čete so nadzorovale vse romunske strateške objekte, nemški inštruktorji so vodili romunsko vojsko. Madžarska je za sodelovanje z Nemčijo pridobila ozemlja tudi na račun Slovaške in leta 1940 pristopila k trojnemu paktu, Bolgarija je bila Nemčiji gospodarsko povsem podrejena. Takoj po pristopu k trojnemu paktu 1. marca 1941 je v državo prišlo veliko nemškega vojaštva.«

Hitler je kneza Pavla v začetku marca 1941 prepričeval o nujnosti pristopa k trojnemu paktu, zaupal mu je celo, da bo napadel Sovjetsko zvezo.

Zaradi naslanjanja na fašistične države, pa tudi zaradi padanja mezd in nove krize, ki jo je povzročil začetek vojne v Evropi, je v letih 1939 in 1940 izbruhnil po vsej Jugoslaviji stavkovni val. Vlada je z ostrimi ukrepi dušila stavke, prepovedala dejavnost levih sindikatov in ustanovila koncentracijsko taborišče v Bileći.

Takšno je bilo torej stanje pred napadom na Jugoslavijo, danes pa nekateri politikanti, lažizgodovinarji in ideološki teroristi skušajo prikazati dogajanja pred vojno kot idilo v pravilni deželi, ki so jo naskočili zlobni komunisti in zanetili revolucijo.

Tednji slovenski vladajoči politiki, vodilna je bila Slovenska ljudska stranka s Korošcem, Kulovcem in Krekom, so menili, da se morajo nasloniti na veliko Nemčijo, ki jih bo rešila vsega hudega in omogočila nekakšno obliko samostojne, čeprav vazalne države. V svojem razmisleku so bili zelo blizu Hrvatom z njihovo idejo o neodvisni državi Hrvaški. Zagovarjali so izdajalsko germanofilsko politiko ter prevzeli ideologijo nacionalsocializma po nemškem vzoru. Zagovarjali so antisemitsko politiko, fašistični korporativizem, protiliberalizem, protikomunizem in povezave s skrajno fašistično desnico.

V obeh primerih pa je seveda šlo za zelo močan vpliv cerkvene oblasti z močno podporo tedanjega vodstva Vatikana. Zmeda, politična preračunavanja posameznih strank, ki so bile večinoma nacionalno opredeljene, nemiri, nesposobnost politikov in vojna v Evropi so povzročili, da je država pričela razpadati že pred napadom sil nacifašistične alianse. Vlada iz strahu pred Nemčijo ni upala izvesti niti splošne mobilizacije. Po napadu 6. aprila so se proti napadalcem borili le v delu obrambnih enot, kjer pa so domoljubi, tudi veliko Slovencev, izkazali neverjetno junaštvo. Znano je pogumno dejanje mornariških častnikov Mašere in Spasića, znano je junaštvo pilota lovskega letala Miha Klavora, brata bolj znane narodne herojinje Slave Klavora, ki je junaško padel v letalski bitki nad Beogradom. Teh in še mnogih neimenovanih junakov, ki so v tistih dneh vedeli, kaj je prav in kaj je dolžnost vsakega domoljuba.

Iz citirane knjige pa je v luči tedanjega dogajanja, nadaljevanja poteka 2. svetovne vojne in značaja narodnoosvobodilnega boja zelo pomemben naslednji citat iz pisma ameriškega predsednika vodilnim jugoslovanskim politikom tistega časa, kjer pravi:

»Amerika bo pomagala le tistim državam, ki se bodo uprle nemškemu napadu, Združene države bodo na mirovni konferenci upoštevale samo tiste države, ki se bodo branile. Tiste države, ki se ne bodo branile, niti ne zaslužijo neodvisnosti.«

Kaj je sporočilo tega opozorila? To, da je le odpor napadalcu pravilno in častno dejanje, da je bil upor proti nacizmu in fašizmu tistega časa edini izhod človeške civilizacije in da sta predaja in kolaboracija zavržni, nečastni in za prihodnji razvoj zaničevanja vredni ravnanji.

Bolj jasno, kot je bilo to zapisano, ne bi moglo biti. In to za tisti čas in za danes. V poduk vsem in vsakomur, ki skuša spreminjati zgodovino, in ki tudi danes ravna do svojega naroda in države izdajalsko in se klanja tujim interesom.

Čemu smo se danes zbrali v tem lepem okolju v krajih, ki imajo veliko vlogo v zgodovini naše domovine? Spominjamo se padlih iz Stične in okolice, spominjamo se pomorjenih aktivistov Osvobodilne fronte z Gorenjske, spominjamo se Plankar Tomijeve družine, narodnih herojev Albina Grajzerja in Jožeta Kovačiča.

Spominjamo pa se tudi vseh drugih, ki so s svojimi dejanji v hudih in težkih časih prispevali k uporu, k razvoju osvobodilnega gibanja, prav vseh, do zadnjega kurirja, zdravnice, kuharja ali komandanta, ki je dal svoj prispevek za to, da danes lahko živimo v svobodni lastni državi. In si sami krojimo usodo, čeravno bi kdo rekel, da nam jo nekdo drug. Vendar, zavedati se moramo, da kdor ponižuje se sam, podlaga je tujčevi peti.

Tega si očitno mnogi, tudi politiki in oblastniki, niso znali vtisniti v zavest oziroma jim tega niso vtisnili v zavest starši, vzgojitelji, učitelji in prijatelji.

Morda so jim vtisnili v njihov možganski zapis, da je ponižnost in poslušnost tisto pravo. Ora et labora! Moli in delaj! Preveč znanja, preveč razgledanosti, preveč pokončnosti nazadnjaške oblastnike vedno moti. Napredne ideje so vedno cilj napadov najbolj temnih sil človeštva, ki si želijo ljudi, ki so v znanju na ravni petletnega otroka in v delu na ravni delovne živine.

Območje nekdanjega stiškega in grosupeljskega okraja je po besedah urednikov knjige »V navkrižnem ognju«, avtorjev Milene Vrenčur in Ivana Križnarja, »zlasti v razmerah vojne imelo izjemen strateški pomen zaradi bližine Ljubljane in kot prehodno ozemlje. Tu preko se z Dolenjske proti središču Slovenije stekajo vse glavne naravne poti in trije kraki cestnih in železniških povezav. Po obrobju tega prostora, po slemenih hribovja v pasu 10 do 15 kilometrov južno od Save, je potekala nemška meja po razdelitvi Slovenije med okupacijske sile. Zaradi svoje strateške lege je to območje postalo prizorišče živahnega političnega, pa tudi vojaškega dogajanja«. Zapisanemu dodajam, da to drži, predvsem pa je to območje postalo pomembno žarišče upora zaradi ljudi, ki so že med napadom in po kapitulaciji stare države razumeli, kaj je prav in kako je treba sprejeti tuje zavojevalce.

Morda je nekaj tega ostalo v ljudeh iz časov turških vpadov, ko so morali prijeti za orodje, namenjeno drugim opravičilo in obraniti lastne vasi pred napadalci in uničenjem ter zaslužnjenju.

Ključ je vedno v ljudeh, v njihovih odločitvah, pogumu in želji po obstoju. Ter tudi po spremembah, ko se posoda zatiranja, izkoriščanja in poniževanja napolni do vrha.

Upor je prerasel v osvobodilno vojno in v socialno revolucijo. V izgradnjo nove, ljudske oblasti na razrušenem pogorišču starega. Tako na tem območju, kot tudi drugod po slovenskih krajih.

Območje je zato »doživelo nagel razvoj osvobodilnega gibanja že v prvem letu vojne, v naslednjem letu pa nepričakovan razmah partizanstva, nastanek prostranega osvobojenega ozemlja in ustanovitev prve velike partizanske enote, Druge grupe odredov.

Žal pa so bile na delu tudi druge, gnile sile na narodovem telesu. V obdobju po strahoviti italijanski ofenzivi poleti 1942 se je začelo širiti delovanje vaških straž z organizacijsko pomočjo cerkvene hierarhije in vojaški preskrbi okupatorske vojske.

Okupator je zaznal ideološko razdvojenost, ki je bila plod dolgoletnega delovanja klerofašističnih sil. S podporo vsem možnim oblikam sodelovanja je to zvito izkoriščal za boj proti partizanskemu osvobodilnemu gibanju.

Po maksimi, da je bolje sodelovati s tujimi ideološkimi somišljeniki kot z brati po krvi, vendar z drugačno ideologijo, so organizatorji kolaboracije popeljali tisoče ljudi v nepotrebno trpljenje in smrt.

To je, spoštovani, največji zgodovinski zločin proti našemu narodu, ki so ga zakrivali tisti, ki so že od prvega dne za svoje interese ponudili roko pomoči okupatorjem vseh barv. Danes pa skušajo nasledniki ideologije teh ljudi sprevačati osnovno dejstvo in ga zamegljevati s krvavimi posledicami razmer, ki so jih prav oni zakrivali. Naš dolgoletni predsednik Stanovnik je lani uporabil resnico velikega Danteja iz Božanske komedije in jaz jo uporabljam danes ter ponavljam: »izdajalcem je namenjen najnižji krog pekla«. Veleizdaja je neizbrisen zločin, ki se ne pozablja, koliko se lahko oprusti, pa je bolj vprašanje osebne opredelitve in odločitve.

Žal je prav interesno povezani sloj starih političnih sil in del nazadnjaškega klera povzročil največjo zgodovinsko škodo narodu in pogнал Slovence v nepotrebno medsebojno pobijanje.

K sreči pa se je v bran naroda dvignilo najprej stotine, nato tisoče in deset tisoče ljudi, ki niso razmišljali o svojem trenutnem osebnem interesu ali položaju niti o lastni varnosti in življenju.

V bran domovini, narodu, slovenščini in socialno pravični družbi. Pri tem so na svoji poti proti osvoboditvi in boljšemu življenju za vse postavili na kocko vse, skromno premoženje, družine in tudi lastna življenja.

Mladi, stari, revni, premožni, kmetje, delavci, obrtniki, profesorji in dijaki, žene in možje, vsi napredni in domoljubni ljudje so dvignili pesti in rekli »Ne!«

Ne okupatorju in ne njihovim kolaborantom!

Letos praznujemo 70. obletnico zmage in osvoboditve. Množica proslav in drugih manifestacij po vsej Sloveniji je pokazala, da duh osvobodilne vojne še živi. Pokazalo se je, da tudi vse vrste pritiskov in zanikanj niso obrodili sadov, ki si jih nekateri strašansko želijo.

Žalost me obhaja ob misli in spominu na mladenke in mladeniče, ki so tudi v teh krajih, v boju z okupatorjem in njegovimi pomagači padli s puškami v rokah ali celo kot civilisti, kot talci in kruto pomorjeni nedolžni ljudje.

Vendar, tovarišice in tovariši, preveva me tudi občutek ponosa, da sem del naroda, ki je znal razumeti svojo zgodovinsko vlogo in se je postavil po robu zlu v boju, ki je bil sprva videti brezupen. Da pripadam rodu, ki je ustvaril iz nič partizansko vojsko, ki je bila leta 1944 že resna in visoko spoštovana zavezniška sila. Sila, ki je vzpostavila in zakoreninila ljudsko oblast. Oblast v pravem pomenu besede, partizansko državo, zgrajeno na temeljih ljudske odločitve, z organiziranim zdravstvom, šolstvom, proizvodnjo, kulturo, denarnim zavodom, zakonodajnim organom...navkljub tedaj še močnemu III. rajhu, ki pa mu je že bila zadnja ura.

Morda sta čas in kraj prava, da se vprašamo, ali so junaki partizanskih bojev padli za pravo stvar. In da se tudi mi, veterani osamosvojitvene vojne, vprašamo:

»Je današnja evropska skupnost, ki vse bolj teži k nadvladi velikih in močnih nad malimi in slabotnejšimi, res naš ideal? Je to danes res domovina domovin?«

Danes ni in treba jo bo temeljito preoblikovati. Danes deluje preko institucij, ki so si vzele pravico vladati brez demokratičnih volitev, deluje po načelih skorajda tajne bratovščine iz srednjega veka. Ko nihče ne ve, kako nekdo postane član Evropske komisije, ko politike spornih moralnih kvalitet postajajo glavni odločevalci. Da bo Evropska skupnost izpolnila ideale, ki so jih v sebi nosili tisoči, ki so v vojnah umirali na bojnih poljanah, bo treba marsikaj spremeniti.

Žal pa tudi danes umirajo ljudje v raznih vojnah, spopadih in v množičnem begu pred nasiljem. Naš glas mora temu nasprotovati vedno in povsod! Naša organizacija, Zveza borcev, bi morala postati središče družbene moči, temelječe na moralnem zgodovinskem izročilu Osvobodilne fronte. Njena dolžnost bi morala biti združevanje naprednih sil, vseh tistih moči, ki bi se doma in v mednarodnem prostoru povezale za skupne cilje.

Potrebujemo nove, posodobljene temeljne točke Osvobodilne fronte, ki bodo slovenski narod ponovno vrnila na zemljevid suverenih in pokončnih narodov. Le skupaj z vsemi naprednimi in poštenimi silami vseh dežel Evrope in sveta bomo uspeli zastaviti nove smeri družbe, temelječe v izvirnih načelih socializma.

Mladina, borci, člani Zveze borcev, vsi dobro misleči in napredni ljudje!

Ne živimo zato, da tarnamo, obrniti se moramo naprej, svoj pogled in misli moramo usmeriti k soncu, k svetlobi, k lepšim časom. K družbi blagostanja, napredka, solidarnosti, bratstva, poštenja, neposredne demokracije in vladavine ljudstva.

Kot v svoji pesmi prijatelj Lojz z Dolenjske zapoje:

Nekaj je pred vrati V sebi nosim bolečino, veliko bol, veliko rano. V sebi nosim jezo, srčno bolečino, vidim bolno domovino.	plemenito rdečo, vidim srp, kladivo – delavsko gonilo. Vidim novo domovino!

Negotovo čakam jutro – nov začetek; vidim izgubljene sanje, nekakšno srečo, obarvano zastavo rdečo.	Pest se krči in grozi, v očeh se upor iskri. Čakam na trenutek – na požar ... Prihaja tisti dan, ko bo kapital izgnan.

Čutim zgodovino,
tisto davno,

Delajmo za lepšo prihodnost vseh v Sloveniji, Evropi in v svetu. Dvignimo pest upora v zrak vedno, ko se komurkoli povzročajo bolečina, krivica ali zločin. Branimo slabotne in nemočne, dajmo revnim in odrinjenim. Borimo se za pravico in resnico.

Tovarišice in tovariši, spoštovani, vem, kdo je zmagal, vem pa tudi, kdo danes izgublja. Čas zahteva dvignjeno pest! Vsak človek je vreden preživetja, sreče, veselja in ima pravico do domovine in temeljnih človekovih pravic.

Smrt fašizmu, svobodo narodu!

GOVOR DR. MATEJA T. VATOVCA, POSLANCA V DZ RS NA SPOMINSKI PRIREDITVI OB PRAZNIKU OBČINE IZOLA, IZOLA 12. 7. 2015

Drage tovarišice, tovariši, spoštovani prisotni!

Mobilizacija v partizanske enote je v Slovenski Istri potekala skorajda v celoti na prostovoljni osnovi. To je bila sicer tudi posledica dobrega političnega dela terenskih odborov OF in komunistične partije, še bolj pa plime navdušenja, ki je v Istri spremljala tako imenovano »prvo svobodo.« Istrsko ljudstvo, ki

se je otreslo fašizma in ki je lahko po dveh desetletjih ponovno spregovorilo v lastnem jeziku, je občutilo partizansko vojsko kot svojo.

Prvemu množičnemu odhodu v partizane neposredno po kapitulaciji Italije, ko je bila ustanovljena prva slovenska istrska brigada, je sicer oktobra sledila nemška požigalska ofenziva, ki je na tem območju terjala več kot 200 žrtev in je za nekaj časa zaustavila razmah narodnoosvobodilnega boja. Vendar si je narodnoosvobodilno gibanje opomoglo že konec leta 1943 in v prvi polovici leta 1944 se je nadaljevala mobilizacija. Do aprila tega leta je vstopilo v partizanske enote 800 borcev iz Slovenske Istre, do junija še 500, v juliju in avgustu pa dodatnih 1.200 borcev. Mobilizacijo, ki je potekala pod okriljem Komande mesta Koper, je vodil namestnik njenega komandanta Angel Flego. Nabornike, ki so jih prej zdravstveno pregledali, so z zbornega mesta pri Truškah pospremili v enote Sedmega korpusa borci Istrskega odreda in italijanskega garibaldinskega bataljona Alma Vivoda.

11. julija so množično odšli v partizane tudi fantje in možje iz izolske občine, z njenega podeželja večinoma Slovenci, iz mesta pa Italijani. Iz Kort in Malije jih je odšlo v partizane kar 70, iz Vinice pa ob spremljavi harmonike 26. Množično so odhajali v partizane tudi v sosednjih vaseh. Nekaj dni zatem je odšlo v enote 40 strunjanskih prostovoljcev, prav toliko pa jih je na začetku avgusta odšlo iz Lucije.

Izola je bila že od druge polovice devetnajstega stoletja industrijsko mestece z razvitim delavskim gibanjem. V mestu je že prej potekalo organizirano politično delo in zbiranje materiala za partizane. Kljub hudemu terorju nemških oblasti, ki so jih podpirali fašisti, se je do osvoboditve nadaljevalo tudi terensko delo. Mornariški odred, v katerega se je vključilo tudi okrog 60 izolskih borcev, je dobil nalogo, naj Izolo osvobodi.

Bojna skupina odreda pod vodstvom Izolana Gualtieria Degrassija – Darka je skušala izpeljati nalogo v noči med 28. in 29. aprilom 1945, vendar je to preprečila močna nemška motorizirana kolona, ki je prispela iz piranske smeri. V boju pri tovarni Arrigoni so na predvečer svobode padli štiri Izolani, borci mornariškega odreda: Mario Moro, Ferdinando Degrassi, Mario Millo in Luigi Postogna. Mornariški odred je osvobodil mesto 30. aprila. Nemcem, ki so se po morju umaknili v Trst, sicer ni uspel preprečiti razstrelitve pomola, vendar so izolski mornarji, ki so dobro poznali minska polja, nemudoma usposobili plovne poti.

Morda nekoliko naivno, morda nekoliko idealistično, bi lahko dejali, kje so tisti časi? Lahko bi dejali, kje smo danes? česa smo se naučili? Dejanja, kakršen je izolski dogodek, ki daje osnovo za praznik, ter celotno delovanje Osvobodilne fronte kakor narodnoosvobodilnega boja, so med vojno priborili, po vojni pa izgradili nekaj, čemur rečemo svoboda in mir ter ne nazadnje, nastavek za boljši jutri. In ta boljši jutri se je začel graditi, gradil se je in kazal na možnost alternative. Pozicije, ki so izvirale iz tega boja so rezultirale v socialni revoluciji, ki je prinesla večjo socialno enakost, delavske pravice in pa tudi mednarodno priznanje, spomnimo se, denimo, ugleda, ki ga je uživalo gibanje neuvrščenih.

Ta pravični boj je trajal in vztrajal, vendar jasno je bilo, da je bila reakcija na tak otok sredi imperialističnega in

kapitalističnega izkoriščanja trn v peti svetovnemu sistemu. Ob tem pa je bilo, kljub jugoslovanskemu prelomu in distanciranju od Sovjetske zveze, te zgodbe konec, ko se je zrušil Vzhodni blok. Novega odprtja, novega potenciala, ki ga je predstavljala osamosvojitve, pa nismo znali izkoristiti. Zgrešili smo usmeritev, izbrali neovirani, okrutni kapitalizem, brez razmisleka. Prvič smo izneverili več kot dvajsetletni antifašistični boj Primorcev, in tudi večletni boj Slovencev. Takrat so politične elite prvič izneverile narodnoosvobodilni boj. Zanikali so svobodo, zanikali so socialno revolucijo.

In poleg tega, da so takrat bogati postali ponovno bogati, tako, da so to bogastvo zgradili na plečih delovnega ljudstva, so svoj pohod nadaljevali. Nadaljevali so ga s popolno kapitulacijo imperialnim silam, s pristopom k Evropski uniji, še bolj sporno pa k zvezi NATO. Seveda se Evropska unija kaže kot novi veliki projekt enakosti, svobode in pravičnosti. Ideja, o združenih vseh narodih Evrope je gotovo ena največjih vrednot, gre za idejo, za katero smo se socialisti vselej borili, gre tudi za idejo, ki je bila v srcu internacionalističnega gibanja. Ni naključje, da smo za slovensko himno že med NOB postavili sedmo kitico Zdravljice. Redke so namreč državne himne, ki ne povečujejo lastnega naroda, temveč svoje ljudstvo postavljajo ob bok ostalih. V svobodno, solidarno in pravično družino narodov.

In kako se je naša politična elita izneverila tem vrednotam? Še drugič? Danes vidimo pravi obraz Evrope. Danes vidimo, kako svobodna, solidarna in pravična je ta družina narodov. Poglejte samo dogajanje v Sredozemskem morju. Trume oropanih, obubožanih in obupanih prebivalcev severne Afrike išče zatočišče v Evropi. V isti Evropi, ki je sodelovala pri destabilizaciji Libije, ki je sodelovala pri sabotazi arabske pomladi, in pri destabilizaciji celotne severne Afrike. Pod taktirko ZDA je Evropa, v imenu nafte, morala zatreti novo gibanje, ki si je prizadevalo za spremembo razmer, za spremembo sistema, vendar ne po vzoru anglosaške demokracije. Begunska humanitarna kriza je plod evropske geopolitike. In migrantska politika, ki jo sedaj sprejema Evropa, je vzpostavitev samo ene stvari: nove, še močnejše trdnjave Evropa.

V imenu kapitala Evropska unija s svojimi institucijami izvaja teror, kot se je pred kratkim izrazil bivši grški minister za finance Varufakis. Grška kriza je posledica finančne in ekonomske politike Evropske unije in mednarodnega denarnega sklada. Z varčevalnimi ukrepi je Grčijo pripeljala do še večje revščine, ki je posledica večje brezposelnosti in krčenja gospodarstva. In ne slepimo se, Slovenija je na podobni poti. Grki so zaradi tega na referendumu takim politikam rekli odločen in jasen NE. Ne izkoriščanju, ne neenakostim in ne izsiljevanju. Tu bo morala grška vlada stati za svojim ljudstvom in upam, da se ne bo izneverila.

In kdo je tisti, ki v resnici vodi tako ostro, tako neizprosno politiko. Seveda je to v prvi vrsti finančni kapital, ki neizprosno rop in okupira še vsak zadnji prostor, ki ga najde. In kdo vodi ta kapital? Na čelu Evropske unije dveh hitrosti vemo, da stoji Nemčija. Ta ista Nemčija, ki je po drugi svetovni vojni, v največji meri na londonski dolžniški konferenci, bila deležna enega največjih odpisov dolga v zgodovini. Evropske države upnice, takrat tudi Grčija, so Nemčiji odpisale dobrih 60 % dolga, in ji s tem omogočile rast, ki jih je danes pripeljala do tega, da so vodilna evropska ekonomija. In ta ista Nemčija je danes prva v

Foto: Miliš Ivancić

vrsti, ko je potrebno poudarjati, da je odpis dolga nekaj, kar ni možno in mogoče! Oprostite, vendar to ni nič drugega kot nova okupatorska ofenziva, kjer je brutalno vojaško moč zamenjala prefinjena, a nič manj brutalna ekonomska moč. Vsiljevanje privatizacije ni interes nevidne roke trga ali prostega pretoka kapitala, temveč interes držav, ki imajo ta kapital v rokah. In Nemčija je prva med njimi. Hrvaški Telekom, črnogorski Telekom, posredno tudi makedonski Telekom, v kratkem pa še slovenski, so zgolj nekateri od primerov nove okupacije Balkana.

In kakšna je vloga Slovenije znotraj teh razmerij? Nikakršna. Nemo, brez upora sprejema čisto vsako navodilo. Brez besede, brez upora. Zato smo na polni črti izneverili vse, za kar je stal narodnoosvobodilni boj. Suverenost in boj za pravičen svet sta paroli sedaj že davne preteklosti.

Še vedno smo torej priča spopadu med režimom, režimom finančnega kapitala in proti-sistemskega boja. Ta režim je okrutnejši, bolj prefinjen in bolj trdovraten od fašizma in nacizma z začetka 20. stoletja. Ni neposrednega, načrtnega morjenja. Je pa tud dolgoročno in načrtno hiranje vseh, ki so periferiji, ki se ne nahajajo v centru moči. In tak režim proizvaja ter legitimira, brez težav, brez sramu, nov fašizem. Protimigrantska gibanja, kot je Pegida v Nemčiji, avtoritarno vladanje, na meji diktature, z Orbanom na Madžarskem, skrajno šovinistično Zlato zoro v Grčiji, in odkrito neonacistično vlado v Ukrajini, ki bo verjetno kmalu tudi del evropske družine. In ne nazadnje tudi porast rehabilitacije sodelavcev z okupatorjem, tako v Srbiji, na Hrvaškem kot Sloveniji. To so nove vrednote velike evropske družine.

In ob tem zaničevanju zgodovine, kateremu smo priča, je najbolj boleča ta, kako deluje revizionizem, ki grozi, da bo kmalu izbrisal vse vrednote, ki sem jih danes skušal obnoviti. Ideologij tega revizionizma v Sloveniji, tudi s sedanjim Predsednikom republike na čelu, se tega lotevajo na podobno prefinjeno podel način. Spomenik žrtvam vseh vojn ali spomenik sprave, katerega idejni oče je ravno predsednik, naj bi nosil naslednje verze Otona Župančiča:

Domovina je ena nam vsem dodeljena,
in eno življenje in ena smrt.

Vendar to ni cela pesem, nadaljuje se takole:

Svobodi udani za borbo smo zbrani,
in kaj je življenje in kaj je smrt?

Bodočnost je vera, kdor zanjo umira,
se vzdigne v življenje, ko pade v smrt.

Te verze je Oton Župančič napisal izključno za Grobnico narodnih herojev, ki stoji na zahodni strani slovenskega parlamenta. Ta grobnica je spomenik NOB.

Tovarišice, tovariši,

taka dejanja nam danes grozijo s tem, da bodo dokončno pokopali vsakršno vrednoto, iz katere izvira naš skupen prostor. S takim potvarjanjem utirajo pot novemu hlapčevstvu in zanikajo še tistih nekaj pridobitev, ki jih je prinesla osvoboditev. Smo že globoko v novi okupaciji in danes bolj kot prej, je upor potreben. Zberimo pogum, zberimo moči in ponudimo alternativo, ki bo pomenila dejansko solidarnost, enakost, svobodo in pravičnost!

Hvala!

GOVOR GENERALMAJORJA DR. ANDREJA OSTERMANA, NAČELNIKA GENERALŠTABA SLOVENSKE VOJSKE, NA SKLEPNI SLOVESNOSTI OB 30. SPOMINSKEM POHODU NA TRIGLAV NA RUDNEM POLJU 11. 7. 2015

Spoštovani člani Združenja borcev za vrednote NOB,
Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Združenja SEVER,
Zveze slovenskih častnikov ter drugih domoljubnih in
veteranskih organizacij,
udeleženci že 30. spominskega pohoda na Triglav in drugi, ki
prihajate z različnih pohodnih smeri,
ostali udeleženci in obiskovalci današnje slovesnosti, lepo
pozdravljeni!

Vesel sem, da smo se danes zbrali na osrednji domovinski
prireditvi tu, pod simbolom slovenstva, v osrčju Triglavskega
narodnega parka.

Kaj nam, Slovenkam in Slovincem, pomeni Triglav, lepo
opišejo besede Franca Ankersta: »Le kdo orjak je ta, ki glave tri
ima, iz kamna trup in noge in naroda srce«.

Triglav je simbol, ki nam, Slovenkam in Slovincem, daje moč,
nas povezuje, je del slovenskega srca, simbol naše vztrajnosti
ter zgodovinske pripadnosti ozemlju, ki smo ga obranili skozi
stoletja.

Prvi osvajalci, ki so si drznili raziskovati triglavsko pogorje, so
bili pogumni trentarski lovci, vrh Triglava pa je bil prvič osvojen
25. avgusta 1778.

V časih največjega ponemčevanja slovenskega naroda je v
vas Dovje prišel naš veliki domoljub Jakob Aljaž, ki je dolgo gojil
misel, da bi na vrhu Triglava postavil stolp, majhno planinsko
zavetišče. Kot resničen nacionalno zaveden domoljub je pred

120 leti, 17. julija 1895, za en goldinar kupil vrh Triglava in si s
tem zagotovil pravno nesporno gradnjo skromnega zavetišča,
kasneje imenovanega Aljažev stolp, ki nam je danes v ponos in
simbolizira našo Slovenijo.

S spominskim pohodom na Triglav, ki je posvečen našemu
simbolu in pogumu partizanskih patrolj, ki so se na vrh povzpele
leta 1944, vi, pohodniki, ohranjate spomin na dogodke, ki krepijo
slovensko zavest.

Prvotna ideja je v vseh teh letih prerasla v široko prireditve,
ki tudi s pohodom od ničelne do najvišje točke naše domovine
neguje in ohranja ključne simbole in spomine naše državnosti,
in udejanja na naši državni zastavi in na našem grbu razvidno
povezanost našega morja in Triglava - izraz zgodovinske,
geografske in kulturne povezanosti slovenskega naroda.

Občudovanja vredno je, kako ste z neumornim delom razširili
idejo na vse, ki smo danes zbrani tukaj.

Začetniki, skupnost borcev Prešernove brigade, ste naslednike
organizacije pohoda našli v veteranih vojne za samostojno
Slovenijo. S tem se je osnovna ideja razširila na zaznamovanje
vseh zgodovinskih dogodkov in osebnosti, ki so pomembno
prispevali k narodovemu obstoju, osvoboditvi in samostojni
državi Republiki Sloveniji.

Danes se spominjamo upanja v prihodnost, ki so ga z
osvojitvijo Triglava pred 71 leti izkazale partizanske patrolje.
Maja 1944 se je na Triglav povzpela patrolja Gradnikove brigade,
avgusta istega leta patrolja IX. korpusa, dva meseca kasneje pa
še patrolja Jeseniško-bohinjskega odreda.

Tako so prvi zasadili trobojnico na vrh Triglava in dokazali, da je
naš in bo ostal naš, slovenski.

Zastava samostojne slovenske države je na zasneženem vrhu
Triglava prvič zaplapolala junija 1991 in nam sporočila, da so
se uresničile večstoletne želje Slovencev po lastni, samostojni
slovenski državi.

Od konca 2. svetovne vojne je minilo 70 let, v zgodovino pa bodo
za vedno zapisani tudi dogodki izpred 25 let; prve demokratične,
večstrankarske volitve, ustanovitev Manevske strukture narodne
zaščite in sprejem ustavnih amandmajev, s katerimi je Republika
Slovenija prevzela urejanje teritorialne obrambe.

To so pomembna dejanja, ki so omogočila, da smo lahko v
času priprav in kasneje v vojni za Slovenijo oblikovali učinkovit
oborožen obrambni sistem, ki sta ga tvorila Teritorialna obramba
in pripadniki Ministrstva za notranje zadeve, podpirali pa
ostali državni organi in inštitucije ter, kar je najpomembnejše -
slovenski narod. Skupaj smo lahko obranili svojo mlado, novo
državo, se uspešno razvijali in se postavili ob bok mnogo večjim
in močnejšim državam sveta. Ohranjanje spomina na te, za
Slovenke in Slovence najpomembnejše, dogodke in prenašanje
teh vrednot na mlajše generacije, je naša skupna odgovornost.

Ohranjanje spomina na boje, žrtve, uspehe in prizadevanja,
zaradi katerih lahko danes živimo v samostojni in neodvisni
državi Republiki Sloveniji.

Foto: Anton Pozvek / Jože Mencin, Združenje Sever

Posebna zahvala gre danes tudi organizatorjem letošnjega, že 30. zahtevnega pohoda, vaši vztrajnosti, delavnosti, zavednosti, pripadnosti skupnosti in slovenski tradiciji. Od prvega pohoda pa do danes se ga je udeležilo preko 10000 pohodnikov, česar organizatorji prvega pohoda iz Skupnosti borcev Prešernove brigade pred 30 leti gotovo niso pričakovali.

Tradicija pohoda kaže pregovorno slovensko vztrajnost, klenost, spoštovanje preteklosti, pa tudi naše lepe narave, še posebno pa je danes tu čutiti pozitivno energijo in ne nazadnje, nadaljevanje tradicije slovenskega gorništvaja, za katerega bi skorajda lahko rekli, da je postal življenjski stil Slovenk in Slovencev.

Našo gorniško in vojaško gorniško tradicijo gotovo izkazuje tudi letošnja ustanovitev Nato centra odličnosti za gorsko bojevanje v Poljčah.

Vsem vam, pohodnikom, pa se zahvaljujem, da sem lahko z vami delil to posebno izkušnjo in lepe trenutke vzpona na Triglav ter prekrasen razgled z njega.

Še posebno, ker je danes tu čutiti domoljubje, ki ga skrbno ohranjamo tudi pripadniki Slovenske vojske.

Odgovorno in predano opravljamo svoje delo in tako stremimo k boljšim pogojem za življenje svojih sodržavljanov. Ženejo nas vizija, občutek za ljudi in vztrajnost. Ena naših pomembnih nalog je tudi helikoptersko reševanje z gora. Prav je, da povem, da vzpon na ta močični vrh za marsikoga ni enostaven. Zahteva ustrezno opremo, psihofizično pripravljenost in tudi ugodne vremenske razmere, ki so tu, med vrhovi, lahko zelo spremenljive.

Med Slovenci velja pregovor, da mora vsak Slovenec vsaj enkrat na Triglav. Verjamem, da naravne lepote, ki jih vidimo okrog sebe, privlačijo mnoge. Ne nazadnje je o njih v skladbi Odmev s Triglava pel tudi nedavno preminuli Slavko Avsenik, velikan slovenske narodno-zabavne glasbe.

Spoštovane in spoštovani!

Bodimo ponosni na svojo zgodovino, spoštujmo pomembne dogodke in živimo skupne vrednote: svobodo, človekovo dostojanstvo in njegove pravice, solidarnost, sožitje z razlikami, strpnost in razumevanje drugačnosti, spoštljiv odnos do preteklosti, predvsem pa zagotovimo prihodnost sedanjim in prihodnjim generacijam.

S takšnimi in podobnimi prireditvami pa ohranjamo spomin na dogodke in posameznike, ki so nam s svojimi dejanji tlakovali pot do samostojnosti.

Hvala in prijetno druženje vam želim!

GOVOR LUCIANA MARCOLLINIJA PROVENZA, PREDSTAVNIKA ANPI ČEDAD, ITALIJA, OB TRADICIONALNEM OBISKU GROBIŠČ PADLIH GARIBALDINCEV

V ROVTU IN PRI SVETEM LENARTU POD BLEGOŠEM V SELŠKI DOLINI 7. 7. 2015

Minilo je že 70 let od tistih tragičnih dni, ko so se naši partizani, Italijani iz raznih krajev Italije in Jugoslovani različnih narodnosti, skupaj bojevali in žrtvovali svoja življenja. Tako kot tukaj, pod vzhodjem Blegošja, vsako gorovje, vsaka vzpetina ali dolina čuva v sebi partizanske žrtve, del gibanja »Odpora«, ki je bilo celinsko. Iz teh idealov so mogle nastajati in se rojevati internacionalne demokracije.

Vir, glavni in neposredni namen tovarišev je bil, da izbrisejo nacifašistično diktaturo, poleg tega pa sta bila njihova glavna želja in stremljenje ustvariti boljšo in pravičnejšo družbo, katere osnova naj bi bila enakopravnost in bratstvo med ljudmi vseh narodov.

Danes je veliko njihovih upanj in stremljenj zapisanih v ustavi in so sestavni del mednarodnih zakonikov, postali so temelj naše demokracije. Na žalost pa moramo priznati, da je poleg teh idej, veliko takih, ki so ostale neuresničene zaradi tveganj, ki bi jih prinesle.

Na kontinentalni ravni se rojevajo nacionalizmi, v katerih se ustvarjajo moči, ki vedno bolj pogosto dosega zaskrbljujoče soglasje. Obstajajo parlamentarna zastopanja sil, ki se brez vsakega sramu ali strahu sklicujejo na fašistične ideologije.

V tem smislu danes, ko so se sanje naših tovarišev, da se brišejo nacionalne meje, dejansko uresničile, si moramo priznati in se zavedati, da moramo prehoditi še dolgo pot, ki prinaša tveganja, s katerimi se bomo morali spopasti.

Meje, ekonomske, socialne, verske in etične, so posebno sedaj, v kriznem obdobju, vedno in vse pogosteje prisotne. Gibanja imajo planetarne obsege in če niso pravilno vodena, lahko pripeljejo v nove uničljive nemire in nerazumevanja, katerih ogenj se je že vžgal v Ukrajini, Makedoniji, na Bližnjem vzhodu in v vsej severni Afriki.

Nesporazumi so vzkllili iz vrst tistih, ki niso zainteresirani, da bi se načrtovanje »Združene Evrope« uresničilo, hočejo še vedno postavljati prepreke in skušajo prihodnost prikazati kot sovražnika, proti kateremu se morajo boriti, ga uničiti, zrušiti.

Mi, italijanski državljani, in vsi sinovi vzhodne meje, ki je bila večkrat kraj nesporazumov, vendar tudi izrednih priložnosti, smo bili pred kratkim prav na vstopu v Slovenijo priča neofašistične manifestacije »Poundove hiše«, ki se je opirala na komunalno administracijo centralne desnice. Doživeli smo tudi pobudo administracije centralne desnice iz Trsta, da bi postavili spomenik na gradu San Giusto, ki priznava 12. junij 1945 kot datum realne osvoboditve Trsta.

Želeli bi vedeti, kje bodo zaznamovali brezštevne umrle Slovence, Hrvate in ostale člane nekdanje Jugoslavije, ki so bili mučeni v »Coroneju«, pokončani v »Risieri San Sabba«, ali padli s puško v rokah za osvoboditev Trsta.

Jih bodo šteli za napadalce ali za žrtve napadalcev? Jih bodo počastili, priznali kot padle za svobodo, ali jih bodo zaznamovali kot zatirance?

Žrtvovanje partizanov mora biti spoštovano, ne prezirano. Njihove žrtve mora ceniti prav vsak med nami. Biti moramo pozorni, vztrajni, ne smemo dopustiti, da bi padli v past manjvrednosti politike...

Smo državljani, smo tisti, ki moramo določiti boljšo politiko, in zmoremo ustaviti prebujanje novih dram in diktatur.

V imenu ANPI-ja se zahvaljujem vsem prisotnim, predstavnikom oblasti, uglednim udeležencem, častni straži in slovenskim sotovarišem, ki nas vsako leto sprejemajo kot častne goste, in ohranjajo živ spomin na naše skupne padle, ter z veliko ljubeznijo vzdržujejo in krasijo njihove grobove.

GOVOR LOJZETA MASLA, PREDSEDNIKA SKUPNOSTI BRKINSKE ČETE, NA KOMEMORATIVNEM SREČANJU BORCEV, AKTIVISTOV IN OB OBČINSKEM PRAZNIKU OBČINE DIVAČA

V BRKINIH NA KOZJANAH, 5. 7. 2015

73 let od ustanovitve Brkinske čete in 72 let od preboja na Kozjanah

Borbena pot Brkinske čete predstavlja v polpretekli zgodovini Primorske pokončen in uporniški podvig izkoriščanih množic proti fašističnemu zatiranju. Borci te čete so tvorili jedro prve primorske skupine vse od septembra 1941. Kot aktivisti so delovali na tem področju že od razsula bivše Jugoslavije. Prvi strelji na okupatorja so bili sproženi v javorniških gozdovih že konec avgusta in v sredini oktobra 1941. Večja sabotažna akcija je bila izvedena na vlak z nemškimi piloti na progji pri Kilovčah 28. oktobra 1941. Slovenski poročevalec je poročal o 70 mrtvih in 200 ranjenih nemških pilotih. Z gotovostjo lahko trdimo, da so bili Brkini zibelka primorskih partizanov. Po več uspešnih akcijah 1941/1942 so se v marcu 1942 organizirali v Brkinsko četo. Na novo so bratje Maslo organizirali Brkinsko četo po bitki na Nanosu 20. aprila 1942 na Suhorskem gradu. Njene drzne akcije spomladi in v poletju 1942 so prerasle v plamen upora po vsej pokrajini, ki ga okupator ni mogel več pogasiti kljub krutim povračilnim ukrepom nad borci, aktivisti in prebivalstvom. Fašisti so spomladi in poleti 1942 pobili ali obesili na desetine upornih domoljubov, gorele so mnoge domačije in številne vasi. V internacijo in v zapore so samo z brkinskega območja odvedli okoli 750 simpatizerjev in aktivistov OF. Množili so se fašistični procesi v Rimu zoper Primorce, med katerimi je bil junija 1942 največji proti skupini partizanov »bratov Maslo«. Proti komandirju Brkinske čete Dragu Maslu je bila razpisana tiralica z visoko denarno nagrado 100.000 lir.

Poudariti je treba, da se je dejavnost Brkinske čete manifestirala in stopnjevala na jugu Primorske vse do Trsta in morja ter Notranske, v snežniških gozdovih, na področju bivše jugoslovansko-italijanske meje, zaradi česar so njene uspešne ter bliskovite akcije odmevale in vznemirjale fašistične oblastnike vse do Rima in Berlina. Zato je sam fašistični diktator Mussolini v juliju 1942 prišel v Gorico, Brkine in za staro mejo do Klane, da bi prisostvoval preizkušanju možnarjev in novih topov za pehoto ter ugotavljal izurjenost svojih divizij, ki so bile v veliki roški ofenzivi na pohodu proti glavnini slovenske partizanske vojske na Dolenjskem.

V februarju in marcu 1943 je Brkinska četa taborila blizu Ostrovice in skupaj z aktivisti OF vključevala nove prostovoljce v partizane. Fašisti so o odhodu fantov v partizane izvedeli in pripravili veliko ofenzivo z moštvo cele divizije, ki se je začela v noči z 12. na 13. marec 1943. Bitka pod Kozjanami je trajala štiri ure. V prebojnem jurišu je izgubilo življenje sedem borcev. V metežu sovražnih svinčenk pa so borci ohrabrujoče zapeli italijansko proletarsko pesem Bandiera rossa. Dvanajst borcev je v jurišu preživelo, a so bili vsi ranjeni. Padli tovariši in tovarišica: Pepca Čehovin Tatjana, učiteljica iz Senožeč, borka in znana aktivistka OF, Jože Ludvik - Zdravko, aktivist in borec iz Gaberka, Slavko Skopec - Ludvik iz Ljubljane, mladinski aktivist in mitraljezec Brkinske čete, Leopold Štolfa - Jelen, aktivist in borec s Krasa, Rudi Volk - Boj,

mladinski aktivist in borec z Vipavskega, Marijan Mahne - Slovenko, mladinski aktivist in kurir iz Rjavč, Avgust Vivoda - Arsen, iz hrvaške Istre, iz Pazina, ki je bil proglašen za narodnega heroja. Fašisti so vas, Kozjane, zažgali, aretirani vaščani pa so morali padle borce prepeljati do Ribnice, kjer so jih identificirali. A tudi sovražnik je imel precej izgub.

Borci Brkinske čete so 11. septembra 1943 ustanovili v Markovščini prvo partizansko Brkinsko brigado. Njen štab so sestavljali komandant Lojze Maslo, komisar Franc Poles, namestnik komandanta Pavle Maslo in namestnik komisarja Anton Juriševič.

V Markovščini so bile 11. septembra 1943 zaustavljene in z 12. na 13. september 1943 razorožene prva motorizirana hitra divizija Eugenio di Savoia ter kolona petih polkov in številnih skupin, kar skupaj predstavlja devet polkov z dvema generaloma in devetimi polkovniki. Pri tem je bilo po dveh pogajalskih dneh z generali pridobljeno tudi divizijsko orožje.

Brkinska brigada je tudi v Čičariji in na Velikih Munah nadaljevala z uspešnim razoroževanjem italijanske vojske, kjer je 16. septembra zaustavila kolono več divizijskih sestavnih delov, ki so jo vodili trije generali z osmimi polkovniki. Na zahtevo, da predajo orožje, so se obotavljali in jo odklanjali. Naša brigada je nato sklenila tesen obroč okoli osmih italijanskih polkov in zavarovala dohode in izhode na širšem področju proti Reki, Vodiciam, Podgradu in Račicam. Po celonočnem pogajanju s štabom Brkinske brigade so poveljujoči visoki italijanski oficirji uvideli, da ne bodo nadaljevali poti in so nam ob jutranjem svitu predali zahtevano orožje. Brkinsko-bistriški odred je pod vodstvom komandanta Vidka Hlaja in komisarja Antona Dolgana - Branka v Ilirski Bistrici razorožil več polkov in se po nekaj dneh na Mašunu preoblikoval v drugo Brkinsko brigado, ki sta jo vodila komandant Tone Vidmar - Luka in komisar Milan Guček. V slovenski Istri je bila ustanovljena Istrska brigada z brigadnim poveljstvom komandanta Ivana Kovačiča - Efenka, komisarja Vladimira Benčiča in namestnika politkomisarja Bojana Škrka, ki je razoroževala vojsko italijanskih postojank.

Del brkinskih borcev v drugem bataljonu Gradnikove brigade, ki mu je poveljeval Karlo Maslo - Drago, je v celodnevni bitki pri Razdrtem branil vdor nemških tankov, ki so prihajali iz postojnske smeri proti svobodni Vipavski dolini in s tem preprečil in onemogočil Nemcem, da bi presenetili partizanske enote na goriški fronti. Iz obeh Brkinskih in Istrske brigade je bil po nemški sovražni ofenzivi v oktobru 1943 formiran Istrski odred, ki se je uspešno boril na jugu Primorske vse do konca 2. svetovne vojne. Mnogi Brkini in Istrani

so se pridružili enotam sedmega korpusa, Pivčani pa tudi brigadam devetega korpusa.

Primorski partizani smo v borbi in po vojni skupaj s slovenskim vodstvom NOB veliko prispevali k odpravi krivične rapalske meje in vodili bitko za združitev Primorske z matično domovino Slovenijo. Zgodovinsko dejstvo je, da smo se Slovenci pod vodstvom OF borili v zmagoviti antihitlerjevski koaliciji svobodoljubnih narodov sveta proti fašistični in nacistični okupaciji.

GOVOR FRANCA SEVERJA – FRANTE, BORCA NOB IN POVELJNIKA PARTIZANSKIH ENOT, OB 70. OBLETNICI BOJEV NA MENINI PLANINI 4. 7. 2015

Drage tovarišice in tovariši, dragi prijatelji, dragi mladi udeleženci, spoštovani gostje!

Danes smo se zbrali na legendarni partizanski planini Menini, da bi počastili 70. obletnico zmage nad nacifašizmom, da bi se spomnili svobode in težko priborjenega miru. Da bi še enkrat jasno povedali, da smo v narodnoosvobodilni vojni zmagali, da smo bili ob koncu 2. svetovne vojne Slovenci med zmagovalci in ne poraženci. Da smo zmagali mi, partizani, pod vodstvom OF slovenskega naroda, da je zmagal naš narod v zavezištvu z zmagovalci v tragičnem svetovnem spopadu med demokracijo in nacifašizmom. Zato revizije tega zgodovinskega dejanja ne bo!

Danes je naše srečanje še posebej slovesno, saj smo nekoč na ta dan praznovali dan borca. Zato obujamo spomine na vse naše borce, padle za domovino po širjavah te naše planine. Obujamo spomin na 73-letnico preboja 2. grupe odredov na ta prostor z Dolenjske. Na pohod je leta 1942 krenilo 550 borcev, sem se nas je prebilo 120. Spominjamo se tudi 72-letnice ustanovitve komande IV. operativne cone, pa 71-letnice preboja 14. divizije na to naše največje operativno območje NOB med 2. svetovno vojno. Spomin je posvečen tudi osvoboditvi Zgornje Savinjske doline.

Prav je, da se spomnimo tudi na Osvobodilno fronto slovenskega naroda, ki je v drugi točki svojega programa zapisala: »Ta naš NOB predstavlja izhodišče za osvoboditev in združitev Slovencev ter preoblikovanje narodnega značaja v lik aktivnega slovenstva«. Mar ni za nas, Slovence, in našo državo ta program še danes uporaben? Brez njegove uresničitve Slovenci ne bi postali narod, ne bi imeli svoje države, ostali bi brez morja in izhoda na odprto morje.

Posebej pa se spominjamo 70. obletnice dogodka, ko so borke in borci Šlandrove in Zidanškove brigade ter bataljona VDV pod vodstvom operativnega štaba ukanili in onemogočili XIV. SS divizijo Galizien, ki nas je nameravala uničiti. Bila je kar 24-krat številčnejša od naših enot, obkoljenih na tej planini. Še danes se sprašujem, ali bi bila sploh kakšna vojska sposobna tako junaškega delovanja v tako težkih razmerah, obkoljena v več kot meter visokem snegu, v premočenih in raztrganih oblačilih in obutvi, brez medicinskih pripomočkov, lačna in izčrpana, zaskrbljena za svoja življenja

ob nezadostni količini streliva. In ne nazadnje – z že načetim zaupanjem v vodstvo zaradi neuspešnih prebojev. Zgodovinar Marjan Žnidarič je v monografiji IV. operativne cone zapisal: »Ukano na Menini planini sredi marca leta 1945 štejem za enega največjih podvigov slovenske osvobodilne vojske na Štajerskem«.

Do izolacije in obkolitve naših enot na Menini planini je prišlo potem, ko je general Lühr uspel prestaviti XIV. SS divizijo Galizien z Madžarske na tukajšnje območje. To so storili z namenom, da bi očistili štajersko-koroški prostor in uničili enote IV. operativne cone ter s tem omogočili varen umik Löhrovi skupini in njenim sodelavcem, domačim kolaborantom, izdajalcem in vojnim dobičkarjem vseh vrst ter civilistom, skupaj okrog 400.000 ljudem, ki so se skupaj z ustaško in domobransko vojsko umikali z Balkana.

Njihov cilj je bil, da se umaknejo z vso opremo in orožjem v Avstrijo in se predajo zahodnim zaveznikom. SS divizija Galizien je štela 12.000 dobro oboroženih moških – mladih ukrajinskih prostovoljcev, bila je okrepljena s težko artilerijo ter minometi Vlasovega korpusa, ki je bil nastanjen v Mozirju in Češnjicah v Tuhinjski dolini. Divizija je bila odlično opremljena in oborožena, njeno poveljstvo je bilo v Motniku.

Dogajanje na Menini planini marca 1945 bi razdelil v tri etape. Prva etapa je potekala 13. in 14. marca s spopadi izvidnikov z obeh strani in nato z dvema resnima poskusoma našega preboja, ki sta se končala z našim porazom. Naši manevri po Menini planini so nasprotnike sicer precej zmedli, a bili so veliko močnejši od nas. Neuspešni v prebojih pa smo bili zato, ker smo imeli v samem vrhu operativnega štaba vohuna. Kot smo kasneje izvedeli, je bila to kar naša radijska postaja, ki so ji sovražniki prisluškovali in je tako Rözener na Bledu prej dešifriral vsebino naših depeš kot naši tovariši v coni. Zato ni čudno, da so nas v prvem in drugem poskusu preboja pri Motniku in na črnicu pričakali z močnim ognjem in nas po našem skoraj 9-urnem maršu po zasneženi Menini v jutranjih urah 14. marca prisilili v umik.

Po tem našem zmedenem, neurejenem in na trenutke paničnem umiku na Črnicu na tuhinjsko stran Menine planine so bili borci pretreseni in zaskrbljeni. Na njihovih obrazih in pogledih je bilo eno samo vprašanje, ki je zahtevalo jasen odgovor: »Kaj pa zdaj?« Ko sem se kot komandant srečal s temi pogledi, obkrožen s člani operativnega štaba in komandanti brigad, sem se – kot še nikoli prej – zavedel, da pričakujejo odgovor. Vedel sem, da v tako hudih razmerah ljudi ne smem zavajati in jim obljubljam nekaj, česar ne bo mogoče izpolniti.

Začela se je druga etapa. Razmere so me prisilile, da sem pripravil improviziran taktični okvirni borbeni načrt, ki sta ga potrdili vodstvi obeh brigad in ožji operativni štab. Odločil sem se, da moramo zaradi vseh dosedanjih neuspehov taktiko spremeniti tako, da nasprotniku odvzamemo pobudo in prednostne pozicije, ter ga prisilimo, da nas najprej poišče na Menini in nas napade, če nas hoče uničiti. Naša taktična zamisel je bila, da ga na vrhovih Menine – Vivodnik – Medvedjak pričakamo v organizirani obrambi v snežnih vrtačah, povezanih z gazmi in v obrambnem spopadu zdržimo do noči naslednjega dne. Nato pa se organizirano, z glasnim jurišem in bombami prebijemo preko njihovih položajev proti dolini, iz katere naj bi nasprotnik usmeril glavni napad. Še prej pa spravimo ranjence v bolnišnico.

Smer našega preboja sem kljub različnim mnenjem predvidel na predpostavki, da bo nasprotnik za odločilni napad na Menino uporabil vojake iz okopov, zased in bunkerjev iz doline in bo s tem naš prehod v dolino prost. Te ideje, zamisli in poteze so potem v 2. etapi pomenile našo prednost v izvedbi preboja.

Naša prva prednost je bila, da smo pravilno ocenili težke razmere in naravo Menine. Nasprotniki namreč niso vedeli, kje smo, kaj počnemo in kaj nameravamo storiti, niso poznali obširne in neprehodne ter zasnežene Menine, na kateri se je bilo v takšnih okoliščinah brez vodičev težko znajti. To smo upoštevali v svoji strategiji.

Predvideli smo, da bi sovražniki za koncentracijo svojih sil iz doline za našo obkolitev in uničenje potrebovali okoli 30 ur. Medtem bi mi pridobili čas za pripravo obrambe, za počitek in prehrano borcev ter za povrnitev morale in zaupanja v vodstvo in okrepitev naše udarne moči. In se pripravili na preboj.

Vedeli smo, da se ponoči sovražnik ni spuščal v spopade in predvideli, da naš obrambni boj zaradi vseh težav na Menini ne bo trajal več kot pol dneva. Veliko srečo smo imeli, da se nam je ob umiku s Črnicu na vrhove Menine priključil bataljon VDV. To je bila izjemno udarna in organizirana borbeno enota z okoli 100 borci skupaj s terenci in kurirji s terena. Ti so potem v obrambi odigrali zelo pomembno vlogo s svojim pogumom in petjem borbenih pesmi. Skupaj z borci obeh brigad so nas okrepili in združili v prepričanju, da bo zmaga v preboju naša in da je naš neuspeh izključen.

15. marca so nas sovražniki okrog 11. ure odkrili in začel se je ognjen spopad. Hudi boji z vrsto jurišev so trajali kar 6 ur. Še posebno so bili za nas neugodna njihova težka artilerija in minometi, zato se je naša improvizirana bolnišnica naglo polnila z ranjenci.

Maskirani napadalci v belih haljah in s smrekicami v rokah so jurišali tudi na vrtačo, kjer je bila operativna komanda enot in onesposobili našo radijsko postajo, kar nam je bilo na koncu v tretji etapi v veliko pomoč. S tem je bila namreč prekinjena radijska zveza s cono in zato sovražnik, ki nam je prej prisluškoval, ni več vedel za naše načrte.

Zaradi nevzdržnega pritiska sovražnih enot so nekateri vodilni soborci predlagali umik pred večerom, česar pa seveda nisem dovolil zaradi evakuacije ranjencev, neposrednega pritiska iz Nove Štife, zaradi zasedene Zadrecke doline in grebenov Menine nad njo ter zato, ker bi bili podnevi v snegu izpostavljeni sovražnemu ognjenemu pokolu.

Ko se je začelo temniti in so na najbolj izpostavljenem delu Zidanškove brigade uničili naše strojnično gnezdo, smo se organizirano z ranjenci umaknili za dober puškin strel daleč na planoto Vespa in se tam organizirali za juriš in preboj. Tukaj se je začela tretja etapa našega boja. Njene glavne prednosti so bile: pravilno ocenjevanje položaja, pravilno ukrepanje, dobro vodenje in sreča. V tej etapi smo rešili in spravili vse ranjence v bolnišnico, enote pa umaknili brez spopadov iz ognjene pasti, zahvaljujoč tudi izjemnim vodičem. Uspeli pa smo tudi zato, ker Nemci zaradi zamude niso mogli do noči skleniti neposrednega obroča okrog naših obrambnih položajev. Kar smo pravilno predvideli ob začetku 2. etape na Črnicu.

Drage tovarišice in tovariši!

Biološka ura naše generacije se izteka in štafeto vrednot in pridobitev iz našega NOB in OF predajamo v ohranitev, oplemenitev, uporabo in nadaljevanje vam, dragi domoljubi, v podporo pri delu in v življenju.

Te enkratne človeške vrednote so se kovale v tovarištvu in v zavesti, da ne bomo nikomur več hlapci. Izoblikovale, uveljavljale in utrjevale so se v našem krvavem, ponosnem, upornem in zmagovitem narodnoosvobodilnem boju za obstoj naroda in njegovo združitev, za to, da bomo s temi vrednotami živeli v dostojanstvu in miru, svobodi in prijateljstvu. Njihova moč in uporabnost so že bile uspešno potrjene v naši zmagoviti osamosvojitvi leta 1991, v današnjem času pa so še posebej pomembne. Potrebne so našemu zmedenemu, podrejenemu in preplašenemu narodu zaradi škodljivega lopovskega slovenskega tajkunskega kapitalizma, ki se pase na žuljih oropanelega naroda, ki izgublja zaupanje v državo, v poštenost, pravičnost in svojo moč. Vrednote, kot so pokončnost, samozavest, junaštvo, upornost, ponos in dostojanstvo, so še vedno aktualne. Narodu in posebej naši mladini moramo povrniti zaupanje v domoljubje, veljavo, zaupanje v pokončnost ter prijateljstvo, v medgeneracijsko složnost in v moč za ukrepanje in za pomiritev zaradi preklete tragedije, ki se je zgodila pred več kot 70 leti. Naša in vaša bodočnost, dragi mladi obiskovalci, je odvisna od tega, kako si boste v svoji domovini v sedanjih razmerah tlakovali bodočnost.

Odločno je treba odstraniti lopovski lastniški egoizem, kraje, laži, grabežljivost in dati prednost poštenju v državi, v družbi, narodu, gospodarstvu, in njenim državljanom zagotoviti ustavno pravico do dela. Sposobnosti, ki so v narodu, je potrebno usmeriti v realne okvire.

Ne pozabimo svoje tragične zgodovine v 2. svetovni vojni, ne zato, da bi povečevali in ohranjali razkol znotraj naroda, kot to še vedno počnejo nekateri oboževalci kolaboracije, temveč zato, da se nikoli več ne ponovi kaj takega. Kajti 100 tisoč naših žrtev zaradi okupatorjev, njihovih pomagačev, ki so želeli izbrisati naš narod s svetovnega zemljevida, so naš večno živ spomin in opomin. Zato se tudi velika narodova napaka, kar je bila kolaboracija, ne sme nikdar več ponoviti. Žrtve od nas zahtevajo pomiritev in nikdar več ponovitev. Zato ne smemo molčati. Zato, ker preveč molčimo in premalo govorimo in ukrepamo, se tudi pri nas že ponavlja neofašizem.

Napake in grehe drug drugemu odpustimo, iskreno, brez fige v žepu, in si z nasmejanimi in ožarjenimi obrazi podajmo roke bratstva, postanimo spet bratje, kot smo do leta 1991 v večini že bili. Postanimo predvsem patrioti, prednost dajmo domovini in se zavedajmo, da je naša prihodnost v pokončnosti, slogi, miru, medsebojnem zaupanju in svobodi. Vrednote, kot so svoboda, mir, tovarištvo, domoljubje, zaupanje, pa socialne in zdravstvene dobrine, so za vsako generacijo svete in večne. Naj še enkrat poudarim - v 2. svetovni vojni smo bili Jugoslovani in mi, Slovenci, med zmagovalci ob boku najmočnejših v svetu. Na tej osnovi gradimo in utrjujmo ta veličastni narodov kapital. Nobena država v Evropi ni dosegla in ustvarila takšnega mogočnega odpora, kot je bil naš.

Te vrednote, skovane in preizkušene tudi v NOB, so po mojem trdnem prepričanju temelj za obstoj naroda in nujne v življenju

Foto: Jožica Hribar

vsakega človeka v vseh sistemih in političnih ureditvah. Ohranjajte jih in ne dovolite, da vam jih kdorkoli vzame ali izniči, čeprav jih v zadnjih letih močno odrivajo v pozabo.

Potomci in oboževalci kolaboracije in kameleoni, tudi nekdanji partiji, brez sramu in vesti, pa tudi brez odgovornosti do mladih, do naroda in končno do vseh borcev, ki smo se borili tako za te vrednote kot za obstoj in združitev naroda, podžigajo razkol, širijo nestrpnost, sovražnost in s tem spodjedajo moč naroda in države. To pa na narodovo razdvojeno rano vnaša dodaten uničujoč strup. Žal je pri nas vse podrejeno le strankarskim bojem za oblast, ne pa zdravemu napredku, nujni konsolidaciji razmer v državi in pomiritvi. Vse to zavira naš razvoj. Mladi bežijo iz države, v kateri večina ljudi ni zadovoljna in ni srečna. Zgodba o uspehu je mrtva obljuba. Narod in država potreujeta vsestranski preporod.

Drage tovarišice in tovariši,

v svetu in tudi pri nas se zopet prebujata neofašistična pošast, ki v 2. svetovni vojni očitno ni bila premagana. XIV. SS divizija, ki sem jo že omenil, in je od marca 1945 do konca 2. svetovne vojne Slovincem povzročila več kot 350 smrtnih žrtev in tri dni po podpisu kapitulacije pri Žitari vasi v Avstriji zakrivila še 17 mrtvih borcev Tomšičeve brigade, danes v Kijevu častijo kot najbolj zaslužno domovinsko enoto. V Sankt Petersburgu dviga glavo organiziran neofašizem, Italijani odlikujejo znane vojne zločince in organizirajo shod neofašistov v Gorici. Na Švedskem, Nizozemskem, v Norveški, Nemčiji, Bolgariji so ustanovljene neofašistične organizacije. V Srbiji rehabilitirajo vodjo četnikov, na Hrvaškem dvigajo glave ustaši.

Na naših tleh se zopet organizirajo potomci in oboževalci izdajalske kolaboracije, povratniki iz Argentine in skupaj s kameleonskimi nekdanji člani komunistične partije Slovenije s provokacijami in simboli širijo razkol v narodu in zaradi lastnih ambicij v državi že skoraj 25 let vzdržujejo hladno vojno.

Spomnimo se samo Rovt s parado SS domobrskih uniform, pa prepovedi praporov partizanskih enot z zvezdami na državni proslavi v Ljubljani, postavitve sramotnega spomenika SS domobrancem v Grahovem, metanja kamnitih kock na parlament in neredov v Mariboru. Spomnimo se na demonstracije in parade proti sodstvu pred sodišči za izpustitev zakonsko obsojenega voditelja stranke iz zapora, na provokativno postrojitev paravojaške enote v Kočevski Reki, celo s prisotnostjo predsednika republike. Da ne omenjam strupenih, z lažmi generiranih in preišljeno sovražno izbranih Možinovih pričevanj in Dežmanovih neetičnih in nepietetnih nastopov na naši televiziji. Pa vandalske kraje in rušenja doprskih kipov poveljnikov slovenskih partizanskih enot na Bazi 20,

uničevanja dreves ob poti ob žici okupirane Ljubljane. Vse to so zametki neofašizma tudi v naši državi. Vsa ta sramotna razbijaška dejanja širijo razkol med ljudmi in ne prispevajo k pomiritvi, ki je niti 70 let po koncu 2. svetovne vojne nismo sposobni doseči.

Najhuje pa je, da o vsem tem molčijo naši voditelji in naše ustanove na čelu z Akademijo znanosti in umetnosti. Da molči narod in molči mladina, stranke pa vse to izkoriščajo za svojo dnevno politiko. Nihče v državi se temu glasno in jasno ne upre, nihče ne prepove blatenja NOB, nihče od odgovornih ne povzdigne glasu. Levica je neenotna, mlačna in kadrovske šibke, mladina ne ukrepa, desnica pa je bojovita in vsiljuje narodu razmere hladne vojne. Če bo šlo tako naprej, bo Slovenija v zgodovini zapisana kot eno od gnezd novega fašizma z vsemi posledicami. Zato se obračam na vas mlade: ne dovolite, da se to zgodi.

Komaj se še zavedamo, kako daleč stran smo danes od 90-ih let 20. stoletja v Jugoslaviji, od tistih tovariških časov, medsebojnega bratstva, prijateljstva in spoštovanja, prijaznega vzdušja, medsebojnega zaupanja, sloge, ponosa in zvestobe narodu in domovini. Smo daleč stran od družbe z zagotovljenimi socialnimi pravicami, od dostojanstva, pravice do dela, od gospodarskega napredka, ki je sicer rasel z majhnimi koraki, a je bil uspešen, ljudje in država pa cenjeni in spoštovani tudi v tujini. Tega ne govorim zaradi nostalgije za Jugoslavijo, ampak zaradi tega, da vas spomnim, kaj smo ustvarili in kaj smo imeli in kaj smo uživali v nekoč pravni državi. Zaradi tega, za kar smo se borili in si izborili. Žal pa so nas neodgovorni, nedorasli, nesposobni posamezniki, predvsem politiki, ki so bili sovražni do vsega, kar je bilo v socializmu doseženo pozitivnega, onеспособili in nas oropali vseh pozitivnih pridobitev za skupnost in posameznike. Pahnili so nas v obup, nekatere v revščino, zasejali strah in zmedo, povzročili malodušje, nezaupanje, kritizerstvo in stagnacijo. In kar je najhuje, pahnili so nas v odvisnost od tujine in od naših goljufivih tajkunskih in nenasitnih, podivjanih kapitalistov. Ti so državo in njeno gospodarstvo ter ljudi in narodov ugled in ponos potisnili v invalidnost in uničili ter razprodali strateško pomembna podjetja. Onеспособili so nas tako, da se ne moremo izviti iz te katastrofe. Glede na vsakdanja dogajanja pa ni videti, da bi bili naši politiki dorasli temu, da nas popeljejo iz žalostnih razmer.

Vse to, dragi prijatelji, nam nalaga le eno: da postanemo enotni, povezovalni in aktivno mirovniško usmerjeni. Postati moramo mirovniki, borci za mir, borci za dostojanstveno in človeka vredno življenje. Nočemo hladne vojne, ki zaradi osebnosti nekega posameznika našo državo tlači že 25 let, hočemo slogo in mir. Ne obremenjujmo sedanosti in bodočnosti s preteklostjo. Hočemo svet brez vojn, brez solza, svet miru, sloge in prijateljstva.

Vam, mladim, naši bodočnosti, pa bi rad položil na srce naslednje: imejte se radi, ohranjajte našo resnično zgodovino, ljubite to svoje enkratno življenje in ljubite svojo edino domovino in ji pomagajte do razvoja in napredka v slogi in prijateljstvu v boju za svobodo in mir. Vaši dedki in babice ter starši so umirali zanjo, z vero in upanjem, da pravica in dobro na koncu zmeraj zmagata. Ukrepajte, kajti vaša bodočnost in usoda sta odvisni od vaše aktivnosti.

Dragi Slovenci in državljani, še posebno mladi, ostanimo zvesti resnični preteklosti in njenim vrednotam, borimo se za mir. Kar so nam skuhalo politiki in nekateri menedžerji, pa mora čim prej

skupaj z njimi za vedno izginiti iz našega življenjskega, političnega, gospodarskega, pravnega in državnega jedilnika.

V narodno zavest pa zapišimo ČNIKOLI VEČ RAZKOLA, NIKOLI VEČ BRATOMORNEGA KLANJA«.

Hvala vam za udeležbo in ker ste me poslušali!

GOVOR LUKA MESCA, POSLANCA V DZ RS, NA PRIREDITVI V SPOMIN NA TRAGIČNE DOGODKE V TABORSKI STENI 4. 7. 2015

Zgodba preživelih iz Taborske stene, ki sem jo prebral pred prihodom sem, me je pretresla.

Bere se kot napet roman. Roman o pogumu, žrtvovanju, smrti, izdajstvu, tovarištvu. O večnih temah in dilemah človeštva, ki se zgostijo v enem samem usodnem dnevu, 24. juliju 1942. O dnevu, ko je bajonet fašističnega okupatorja prebodel prsi partizana Martina Obradoviča – Tineta, medtem ko je opazoval, kako sta mlada kurirčka Jakec in Vinko lizala med s satovja. Takoj za njim sta pod škornjem fašističnega barbarstva končala še oba otroka, stara 10 in 12 let, in še danes počivata v zemlji tukaj, pod nami.

Že samo ta uvertura v usodni dan razkrije, kakšnega barbarstva je zmožen človek v skrajnih okoliščinah vojne.

Današnjega dogodka se nisem udeležil le iz spoštovanja junaškega NOB, ampak tudi zato, ker se mi zdi danes bolj kot kadarkoli pomembno, da javnost opozarjamo na te prizore in vedno znova obujamo spomine na leta barbarstva, njegove zločine in junaškega odpora proti njim.

Današnja javnost po vsej Evropi, ne le v Sloveniji, se je namreč povsem predala sanjam o koncu zgodovine in prepričanju, da smo kot človeštvo prerasli vojne, da se torej stvari, kakršne so se zgodile prav tu, v Taborski steni, ne morejo več ponoviti.

A na žalost slika sodobnega sveta vse prej kot sovпада s tem prepričanjem. Kriza neoliberalnega kapitalizma, ki jo živimo vse od leta 2008, je grozljivo podobna krizi liberalnega kapitalizma iz 30-ih let prejšnjega stoletja, ki je rodila fašizem in nacizem. Tako kot so takrat reševali banke, zraven pa milijone ljudi spravili ob delo in dostojanstvo. Danes vidimo, kako se milijarde stekajo v bančni sektor po vsem svetu, ljudstva pa stradajo. Na jugu Evrope je v nekaterih državah že po 25 odstotkov in več brezposelnih, po celotni Evropi pa odrasla generacija, moja generacija, ki bo prva po drugi svetovni vojni živela slabše od svojih staršev. Ozračje v Evropi zato že dolgo ni bilo tako naelektreno. Fašizem, ki je skrajen odziv kapitalističnih elit na krizo kapitalizma, danes zopet vstaja od mrtvih. Od Ukrajine, kjer nacistične sile odkrito sodelujejo v vojni proti Rusiji, preko Nemčije, kjer po mestih korakajo tako imenovani »patriotski Evropejci proti islamizaciji Zahoda«, katerih bivši vodja je poziral kot Hitler, do Grčije, kjer je fašistična Zlata zora izoblikovala svojo državo v državi. Če smo to pripravljene razumeti ali ne, v Evropi je duh že ušel iz steklenice. Po Evropi že straši pošast, za katero smo bili prepričani, da je bila zmagoslavnega 9. maja 1945 pokopana za vedno.

Foto: Pavel Majerle Kuklin

Fašizem ni mrtev, fašizem danes strelja črnce v cerkvi v ameriškem Charlstonu, pretepa imigrante na grških ulicah in odreka solidarnost tistim, ki bežijo pred sekanjem udov, obglavljanjem in genocidom Islamske države. A na srečo obstaja še neka podobnost sodobne velike recesije z veliko recesijo iz 30-ih let prejšnjega stoletja. Povsod po Evropi se zopet organizira levica, povsod po Evropi se zopet prebujajo ideje socializma, demokracije in svobode. Na čelu tega gibanja je grška Siriza, ki trenutno bije bradek boj Davida proti Goljatu. Boj proti nepravilnemu izžemanju že tako uničene države, boj za dostojanstvo, boj za novo Evropo. A za stare sile, tiste ki jim status quo – jemanje revnim in dajanje bogatim – ustreza, je ta vizija nove Evrope nesprejemljiva. Zato vidimo novo sveto alianso proti »strahu socializma«, ki se plazi po Evropi, in, kot bi rekel Marx, vse sile stare Evrope so se združile za sveto gonjo proti temu strahu – Mramor in Cerar, Junker in Merklova, francoski republikanci in nemški socialdemokrati.

Vsi, od Merklove do Cerarja, so se združili proti grškemu ljudstvu, a ne le proti njemu: dejanski cilj te nove svete alianse je zatreti sleherni upor proti neoliberalističnim politikam v Evropi. Redistribucija bogastva od revnih k bogatim se mora nadaljevati, državno premoženje, ki so ga generacije pred mojo z lastnimi rokami gradile, se mora razprodati, pravice, izborjene v zadnjih 200 letih delavskih bojov, pa se morajo ukiniti.

A tega boja ne morejo in ne smejo dobiti. Res so trenutno na oblasti, a nas je veliko. Njih je odstotek, nas 99 odstotkov. Ljudstvo lahko vedno zmagaja, le organizirati se mora. Najprej pa je potrebno zavedanje. Zato je pomembno, da z dogodki, kakršen je današnji, opominjamo sodržavljane, da se zgodovina še zdaleč ni končala in da se z neznosno hitrostjo vrti pred našimi očmi. Kakšna bo naša prihodnost, pa je odvisno le od nas in od našega kolektivnega delovanja. Ali se bomo uprli in si izborili svobodo, demokracijo in enakost, ali pa se bomo pustili še naprej zapeljovati svojim trenutnim gospodarjem, medtem ko Evropa vse bolj postaja sod smodnika.

Kako se je to končalo prejšnjikrat, vemo. Zato tudi danes položimo kamenček na grob Jakca in Vinka na jaso pred votlino. V spomin na junaški NOB, v opomin današnjim generacijam in na ponoven upor!

★ ★ ★

B. SEJA GLAVNEGA ODBORA ZZB NOB SLOVENIJE dne 6. 7. 2015

SKLEPI GLAVNEGA ODBORA

Glavni odbor Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije je na 12. seji 6. julija 2015 sprejel naslednje sk l e p e :

1.

Verificiral je mandate novim članom Glavnega odbora:

- Stanislavu Zveru, Ilirska Bistrica,
- Marijanu Križmanu, Koper,
- Branki Kastelic, Ljubljana Moste-Polje,
- Danielu Divjaku, Ribnica.

2.

Na željo Mitje Klavora, da iz osebnih razlogov ne bo več opravljal funkcije generalnega sekretarja, je Glavni odbor soglašal, da se mu mandat skrajša in mu poteče 28. septembra 2015.

3.

Glavni odbor je sprejel rebalans finančnega načrta za leto 2015 po predlogu, da se prihodki zmanjšajo na 386.090 evrov ali za 21 odstotkov, odhodki pa na 615.295 evrov ali za 7 odstotkov. Razlika v znesku 229.205 evrov se pokrije iz sredstev rezervnega sklada Zveze. Sredstva, predvidena za združenja, ostanejo nespremenjena.

4.

Glavni odbor je naročil predsedstvu Zveze, da za finančni načrt za leto 2016 pripravi temeljito revizijo celotnega sistema financiranja in zagotovi bistveno zmanjšanje uporabe rezervnega sklada. Predlog o tem naj za predsedstvo pripravi posebna proračunska komisija, ki jo sestavljajo: Tit Turnšek, Slavko Grčar, Marko Vraničar, Stane Mele, Uroš Dular, Sonja Mirtič in Mihael Grobelnik.

5.

Predsedstvo Zveze naj na predlog finančne komisije pregleda plače uslužbencev v strokovni službi Zveze in jih po možnosti poveča.

6.

Glavni odbor je dopolnil Pravilnik o računovodstvu z dodatnim členom o pristojnostih za nakup osnovnih sredstev Zveze.

7.

Glavni odbor je sprejel spremembe in dopolnitve Statuta v predlaganem besedilu o pokrajinskih svetih, o generalnem sekretarju, o založniški dejavnosti, o delovnih telesih predsedstva in ustreznih normativnih uskladitvah. Na spletni strani in v Sporočilih Zveze naj bo objavljeno prečiščeno besedilo Statuta z vsemi dosedanjimi spremembami in dopolnitvami.

8.

Glavni odbor predlaga združenjem, naj ocenijo, katere nadaljnje izpopolnitve Statuta so potrebne. Njihove predloge bomo ocenili in uskladili v delovnih telesih in predsedstvu Zveze in jih

kot nadaljnje izpopolnitve Statuta predlagali Glavnemu odboru na eni od naslednjih sej.

9. Glavni odbor obsoja vse javne in prikrite oblike in manipulacije neofašizma in neonacizma. Organi Zveze naj se odločno odzivajo na javne manifestacije, ki želijo diskriminirati NOB in rehabilitirati kolaboracijo.

Vse sklepe je Glavni odbor sprejel soglasno, le pri sklepu o sprejemu sprememb in dopolnitev Statuta je 5 članov glasovalo proti.

Predsednik delovnega predsedstva
Slavko Grčar

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE STATUTA ZVEZE

Na podlagi druge alineje 20. člena Statuta Zveze združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije (v nadaljnjem besedilu tudi Statut in Zveza) je Glavni odbor Zveze na seji 6. julija 2015 sprejel

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE STATUTA ZVEZE

V Statutu Zveze združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije se spremenijo in dopolnijo naslednji členi:

3. člen

V drugem odstavku 3. člena se besedna zveza »ali generalni sekretar« nadomesti z »ali drug pooblaščen član predsedstva«.

6. člen

V trinajsti alineji drugega odstavka 6. člena se črta besedilo »TV-15«.

Za besedilom tretjega odstavka se doda naslednje besedilo: »Založniška dejavnost Zveze je prvenstveno namenjena članstvu, organom in organizacijam Zveze in je nepridobitne narave. Izjemoma Zveza namenja publikacije in spominske značke tudi prodaji za delno kritje svojih stroškov in oddaja nekaj poslovnih prostorov v najem. V tem primeru se te dejavnosti uvrščajo v naslednjo standardno klasifikacijo:

- 58.110 izdajanje knjig,
- 68.200 oddajanje in obratovanje lastnih in najetih nepremičnin,
- 58.190 drugo založništvo.

10. člen

V drugem in petem stavku 10. člena se črta besedilo »TV-15«

18. člen

V zadnjem odstavku se črta beseda »koordinacij« in dodajo besede: »svetov, ki jih za koordinacijo svojega delovanja v

pokrajini ustanovijo Združenja, in jim določijo sestavo in pristojnosti«.

20. člen

V 20. členu se črta 11. alineja.

22. člen

V členu 22. se črta drugi odstavek.

23. člen

Doda se nova 11. alineja, ki se glasi: »imenuje generalnega sekretarja in odloča o njegovi razrešitvi«.

24. člen

V drugem odstavku 24. člena se črta besedilo: »pod vodstvom generalnega sekretarja«.

25. člen

V 25. členu 1. alineje se črta besedilo: »in generalnega sekretarja«.

V tretji alineji se črtajo besede »in sveta«.

26. člen

V drugem odstavku 1. alineje se črtata besedi »in sveta«.

27. člen

V celoti se 27. člen nadomesti z novim:

»Generalni sekretar Zveze:

- skrbi za koordinacijo med organi Zveze,
- usklajuje uresničevanje delovnega programa in ostalih projektov,
- je odredbodajalec za izvrševanje finančnega načrta in zaključnega računa,
- skrbi za opravljanje strokovno tehničnih in administrativnih nalog Zveze,
- na podlagi sklepov predsedstva podpisuje akte v zvezi s pravicami in obveznostmi iz delovnega razmerja zaposlenih,
- skrbi za uresničevanje sklepov organov Zveze in za zakonitost poslovanja,
- vodi zapisnike sej predsedstva,
- opravlja druge naloge po naročilu predsednika in po sklepih organov Zveze.

Generalni sekretar je za svoje delo odgovoren predsedstvu in predsedniku Zveze. Njegov mandat traja 5 let in je lahko ponovno imenovan.«

29. člen

Peti odstavek 29. člena se spremeni tako, da se glasi: »Svet vodi predsednik sveta, ki ga imenuje predsedstvo. Po pooblastilu predsednika sveta ga lahko vodi tudi drug član predsedstva.

Šesti odstavek 29. člena se spremeni tako, da se glasi: »Seje sveta sklicuje predsednik sveta, ki v vabilu predlaga tematiko za obravnavanje na seji in skupaj z generalnim sekretarjem pripravi tudi ustrezna gradiva«.

30. člen

V 30. členu se dodajo nova 5., 6., 7. in 8. alineja, ki se glasijo:

- komisija za mednarodne odnose
- komisija za izobraževanje,
- komisija za zgodovino,
- komisija za organizacijska in kadrovska vprašanja.

Ljubljana, 6. 7. 2015

PRESEDNIK
Tit Turnšek

OBSODBA SPRAVNIH ZABLOD – JAVNA IZJAVA GLAVNEGA ODBORA

Glavni odbor Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, ki ga sestavljajo pooblašeni predstavniki 79 združenj in društev, 14 pokrajinskih svetov in člani predsedstva Zveze, je bil na seji 6. julija 2015 seznanjen z nerazsodno in žaljivo odločitvijo župana in svetnikov Občine Velike Lašče o premestitvi spominske plošče padlim udeležencem NOB k ploščam mrtvih sodelavcev okupatorja.

To dejanje je nepietetno in žaljivo, posebej še, ker mu nasprotujejo sorodniki teh padlih borcev, talcev in drugih udeležencev NOB in krajevna organizacija ZB – Društvo Zarja spominov, in je tudi na liniji delitve ter v popolnem nasprotju z idejo sprave oziroma državljanske pomiritve. Zato je nerazumljivo in neprimerno, da takim dejanjem, ki so manipulacija z mrtvimi, prisostvujejo predstavniki oblasti na čelu s predsednikom države.

Pričakujemo, da bo vodstvo Občine Velike Lašče popravilo svojo zablodo in umestilo ploščo z udeleženci NOB, ki so padli za domovino, nazaj na ustrezno mesto.

Ljubljana, 8. julij 2015

za Glavni odbor ZZB NOB Slovenije
PRESEDNIK
Tit Turnšek

Obveščeni:

- mediji (STA)
- Urad predsednika RS
- Vodstvo Občine Velike Lašče
- Zavod za varstvo kulturne dediščine
- Spletna stran in Sporočila ZB

C. ODGOVOR NA ČLANEK »TIGROVSKA POMLAD« ALI ZAČETEK VELIKE ZGODBE O REHABILITACIJI TIGRA, OBJAVLJEN V SOBOTNI PRILOGI DELA, 11. 7. 2015 (poslan na Delo d.d., Sobotna priloga)

V Sobotni prilogi Dela z dne 11. 7. 2015 je Milan Gregorič objavil članek z naslovom »Tigrovska pomlad« ali začetek velike zgodbe o rehabilitaciji Tigra, v katerem se je med drugim večkrat negativno obregnil ob Zvezo borcev in na koncu zapisal: »Zaradi skomin borčevske organizacije, da bi položila roke na Tigr, pa se pojavlja vprašanje, ali bo Tigr še -Tigr ali pa bo postal zgolj podružnica neke druge centrale. Še več, ostaja kar naprej aktualno vprašanje, ali bomo ravnali z njim kot `zravnani čuvarji dragocene dediščine` ali pa kot `presite zvegame pohabe` « .

Njemu in javnosti sporočamo, da Zveza borcev nima ne namena ne interesa posegati v avtonomijo društva TIGR in ga kakorkoli osvajati. Spoštujemo antifašistično vlogo TIGR-a pred vojno in vlogo tigrovcev v NOB, kot tudi vsa dejanja Primorcev za ohranitev narodne identitete, zlasti tudi glede jezika in kulture. Pri tem upoštevamo dejstva, kakor so se zgodila in zavračamo ocene na podlagi nedokazanih dogodkov in polresnic. Odnosi v TIGR-u so le stvar TIGR-a in ne Zveze borcev.

Z Društvom TIGR sicer prijateljsko sodelujemo na popolnoma enakopravnih temeljih v skupnem antifašizmu in posebej v naši skupni Koordinaciji vseh domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije.

Ljubljana, 15. 7. 2015

V odsotnosti predsednika
podpredsednik ZZB NOB Slovenije
Slavko Grčar

D. NOV POSKUS NAVIDEZNE SPRAVE – ODPRTO PISMO ŽUPANU OBČINE VELIKE LAŠČE, 2. 7. 2015

V normalnih razmerah ne bi prišlo do pisanja takega javnega pisma, ker pa so v Sloveniji na splošno zadeve nenormalne, skušamo na ta način vplivati na razvoj dogodkov, ki bi sicer v urejeni in resnični demokraciji potekali znotraj občine. Res pa je tudi, da je vsebina, o kateri je govora v tem zapisu, po zaslugi "pobesnelih" političnih strank daleč pred vsemi ostalimi vsebinami, o katerih bi se v kriznem času pričakovano moralo govoriti - to pa ni več samo lokalni pojav. Govora je o spravi, tej, v Sloveniji tisočkrat zlorabljeni besedi, ki jo imajo politiki polna usta, medtem ko mislijo samo na svoje strankarske in osebne interese in s pomočjo stalnega obujanja sprave na račun mrtvih razdvajajo žive in jim ne pustijo pogleda naprej... Zastrupljajo mlade generacije in jim jemljejo zagon v časih, ko bi morali skrbeti za napredek pri reševanju ključnih življenjskih dilem tega časa.

Za lažje razumevanje: župan Občine Velike Lašče Anton Zakrajšek si je vzel pravico, da odloča o postavitvi zaradi prenove bivše šole v Karlovcih začasno odstranjenih plošč, postavljenih v spomin padlim, ustreljenim in interniranim udeležencem NOB na novo lokacijo, kjer so skupaj z obeležji teh žrtev zdaj že nameščene "nove" plošče z imeni civilnih žrtev, padlih domobrancev in žrtev povojnih pobojev. Obe skupini žrtev nagovarja Trubar s kratkim citatom: "Ljubi Slovenci..." Postopek priprave na to preurejanje zgodovine - po županovih besedah pa pietetno spravno dejanje - je bil popolnoma netransparenten. Župan je ločeno klical na pogovore o zadevi svetnike (predvidevam, da vse tako kot mene...) in nam razlagal o ideji. Med razgovorom sem izrazil nasprotovanje postavitvi in menil, da se moram o tako pomembni zadevi posvetovati s članstvom kot predsednik lokalne borčevske organizacije, ki edina lahko da soglasje. Že na tem razgovoru mi je župan dal vedeti, da je za izvedbo skupnega spomenika dobil vsa potrebna soglasja in tudi mnenje zgodovinarja dr. Ferenc. Moji pomisleki so naleteli na gluha ušesa in na prvi seji občinskega sveta po tem pogovoru je župan pod zadnjo točko "županove zadeve" od daleč pokazal natisnjen osnutek spominskega obeležja in v krajšem nagovoru opisal idejo o spravnem spomeniku. Poudarjam, da svetniki niso dobili nobene pisne obrazložitve ne o vsebini ne o obliki spomenika in da te točke ni bilo na dnevnem redu! Tako opremljeni smo svetniki glasovali in predlog je bil sprejet z večino desetih od 12 glasov.

Takoj po tej seji smo v borčevski organizaciji pripravili obrazce za podpisovanje soglasja o postavitvi skupnih obeležij in pri vprašanih (dosegljivih) sorodnikih 22 od 45 žrtev na partizanski strani zabeležili popolno nasprotovanje taki postavitvi! O zadevi se je naša lokalna organizacija posvetovala tudi z mestnim odborom ZZB NOB in skupaj smo pripravili pisno zahtevo, da se upošteva naše mnenje, ter da se spominska partizanska obeležja postavi ali na staro mesto ali na lokacijo, ki je bila izbrana pri prvem razpisu za ureditev samo partizanskega spominskega parka.

Očitno pa je župan v skladu s politično doktrino stranke, ki ji pripada, ugotovil, da so razmere in čas ugodni za poskus revizije zgodovine in izenačevanje borbe proti okupatorju s kolaboracijo. V odgovoru na naš protest in nestrinjanje nas je označil za stranko, ki ni v postopku, da nimamo nobene pravice protestirati proti (samovoljnemu) odločanju o tako občutljivi temi. Predstavljate si poveljnika gasilcev, ki mu župan sporoči, da oni pač nimajo pravice odločati o nabavi gasilne naprave ...

Imamo občutek za pieteto, udeležili bi se vsake slovesnosti, kjer bi se poklonili vsem žrtvam vojne, ne pristajamo pa na politično urejanje zgodovine...

Povzetek: pri manipuliranju z dobro mislečimi ljudmi je včasih dovolj samo »pametno« uporabljati besede pieteta, sprava, zakonitost, odpuščanje in pri tem misliti na »popravo« napačnih odločitev v usodnih, najtežjih trenutkih slovenske zgodovine. Gotovo je bilo v vojnem času vsem težko, a prav zagotovo so bili tisti, ki so se uprli okupatorju za obrambo domovine, v veliko težjem položaju, kot tisti, ki so od okupatorja dobili orožje za boj proti lastnim ljudem. In ti, nasledniki drugih, so sedaj zelo

glasni v izjavah, da je simbol zvezde zločinski simbol. Njihovo znamenje je pa...?

Slovenski parlament bi moral (če bi to res bil!) sprejeti zakon o prepovedi politikom, da bi razpravljali o zgodovini, vse resne zgodovinarje pa bi morali zapreti v konklave skupaj s predstavniki mednarodne zmagovite koalicije in jih spustiti šele, ko bi se zedinili o tem, kdo je zmagal v drugi svetovni vojni...

In največji »dobitek« te županove akcije? Mirno, med seboj spravljeno prebivalstvo je s svojim dekretom (beri: z udobno večino v občinskem svetu) postavil pred novo preizkušnjo, razburkal je že umirjene vode zgodovinskega spomina, že spravljenim je odprl stare rane, povedal nam je, da je župan vrhovna oblast v občini, ki ima pravico odločati, da mi, »navadni« ljudje, ne štejemo nič, kot ne štejejo nič mnenja živih sorodnikov žrtev na partizanski strani!

In še svečka na torti: župan je pripravil tudi predsednika Boruta Pahorja, da se bo v nedeljo, 5. julija, prišel poklonit sodelovanju partizanov in domobrancev ... Si predstavljate obraz predsednika Boruta Pahorja, ko bo zagledal napise na ploščah »domačinov, krajanov«?

Zarja spominov Velike Lašče,
Društvo za ohranjanje izročil NOB,
predsednik Srečko Knafelc

E. IZJAVA ZA JAVNOST O OBSODBI SKRUNITVE SPOMENIKOV IN SPOMINSKIH ZNAMENJ

Predsedstvo Zveze združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije je na seji 30. 6. 2015 ostro obsodilo skrunitev spominske kapelice v Kamniški Bistrici kot vandalsko, necivilizacijsko in sramotno dejanje. Taka naša obsodba velja tudi za druge primere, ki jih ponekod po Sloveniji povzročajo zlonamerni posamezniki z mazanjem, onesnaževanjem, poškodbami in krajo. Seveda te skrunitve nimajo ničesar skupnega z našo organizacijo in njenimi funkcionarji.

Pozivamo policijo in druge državne organe, da bolj pozorno in učinkovito obravnavajo skrunitve spomenikov in spominskih znamenj, ki imajo po večini elemente kaznivega dejanja, ugotovijo krivce in jim prisodijo zaslužno kazen.

Ljubljana, 30. 6. 2015

**PRESEDSTVO
ZZB za vrednote NOB Slovenije**

F. AKTIVNOSTI DELOVNIH TELES IN ORGANOV ZVEZE OD 1. 7. DO 31. 7. 2015

Zap. št.	Delovno telo - organ	Datum seje	Dnevni red
1	Glavni odbor	6. 7.	Izvolitev delovnega predsedstva, zapisnikarice in overitelj(ic) zapisnika; Verifikacija mandatov novih članov Glavnega odbora; Obravnava in sprejem rebalansa finančnega načrta Zveze 2015; Sprejem dopolnitev Pravilnika o računovodstvu; Obravnava in sprejem sprememb Statuta ZZB NOB Slovenije; Razprava na temo »Fašizem danes pri nas«.
2	Predsedstvo	3. 7. 4. 7. 4. 7. 4. 7. 4. 7. 4. 7. 5. 7. 11. 7. 12. 7. 18. 7. 18. 7. 18. 7. 19. 7. 26. 7. 26. 7.	<u>Člani predsedstva so se udeležili:</u> - srečanja s predstavniki SUBNOR-ja Hrvaške v Samoboru; - prireditve ob Dnevu borcev v Mostecu; - spominske slovesnosti »Menina planina 2015«, - srečanja ob Dnevu borcev na Srminu; - slovesnosti ob Dnevu borcev v vojašnici 43. gorskega polka Slovenske vojske v Rožni dolini; - proslave ob 70. obletnici zmage in tovariškega srečanja na Debencu nad Mirno; - slovesnosti ob Dnevu Bolivarske republike Venezuele pred Tivolskim gradom; - jubilejne, 30. zaključne prireditve pohoda na Triglav na Rudnem polju na Pokljuki; - srečanja v spomin na boje v Krnskem pogorju pri planini Kuhinja; - slovesnosti v spomin padlim aktivistom na Pristavi pri Stični; - slovesnosti v spomin na ustanovitev Prešernove brigade, slovenski odpor in na žrtve okupatorja pri spomeniku talcev v Dolenji v vasi v Selški dolini; - slovesnosti ob 72. obletnici tragičnih dogodkov na Igrišah; - prireditve ob 36. pohodu na Komelj; - spominske slovesnosti pri Ruski kapelici pod Vršičem; - spominske slovesnosti v počastitev spomina na tragedijo v jami Ogenjca v Loškem potoku;
3	Kolegij predsednika	Vsak torek, razen prvega v mesecu	

G. OBVESTILA

Na zalogi je še nekaj majic »70 let osvoboditve«, velikosti S, M, L, XL in XXL.

Možnosti plačila:

- a) plačilo in prevzem na sedežu ZZB NOB Slovenije v Ljubljani - cena 6 EUR;
  - b) po plačilu računa na TRR ZZB NOB Slovenije vam pošljemo majico po pošti – cena 7 EUR;
  - c) plačilo po povzetju – cena 8,9 EUR.
- Cene (z DDV) veljajo za 1 majico.

Naročila za majice in značke sprejemamo na tel. št. **01 434 44 45**

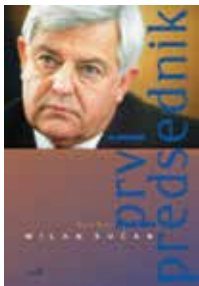
ali po elektronski pošti: romana.jemec@zzb-nob.si.

UGODNO lahko kupite knjige, ki jih je v preteklih letih izdala ZZB za vrednote NOB Slovenije. Nakup lahko opravite na sedežu ZZB NOB Slovenije na Einspielerjevi 6 v Ljubljani vsak delovni dan med 8. in 14. uro. Naročila sprejemamo tudi na tel. št. 01-434-44-45 ali po e-pošti: romana.jemec@zzb-nob.si. Poština ni vključena v ceno.

Avtor, naslov	cena
1. Lindsay Franklin: OGNJI V NOČI	4 EUR
2. dr. Jože Pirjevec, dr. Božo Repe: RESISTANCE, SUFFERING, HOPE (zbornik v angleškem jeziku)	20 EUR
3. Janez Stanovnik: OF – VREDNOTE ZA PRIHODNOST	10 EUR
4. Mitja (Radovan) Gobec: PESMARICE »OB TABORNEM OGNJU«	
za moške pevske zборе	15 EUR
za ženske pevske zборе	10 EUR
za mešane in mladinske pevske zборе	10 EUR
5. Janko Pleterski: PREKLICATI REVOLUCIJO V SLOVENSKI ZGODOVINI	5 EUR
6. Matija Žganjar: ZLOMLJENA KRILA	67,50 EUR
7. Različni avtorji: SLOVENSKO PESNIŠTVO UPORA	10 EUR
8. Zbornik: KONCENTRACIJSKO TABORIŠČE NATZWEILER – STRUTH IN PODRUŽNICA STE MARIE AUX MINES	4 EUR
9. Dimitrij – Mitja Jerič: VODIČ PO POTEH SLOVENSKIH PARTIZANSKIH BOLNIŠNIC POD SNEŽNIKOM – brošura	3 EUR
10. Lado Pohar: CELJSKI STARI PISKER – brošura	3 EUR
11. Različni avtorji o kolaboraciji: ZA GRDIMI KRIKI NI LEPIH ODMEVOV – brošura	3 EUR
12. Tone Poljšak: V BOJU IN ČLOVEČNOSTI SKUPAJ – SODELOVANJE NOB SLOVENIJE Z ZAVEZNIKI – brošura	3 EUR
13. Lado Kocjan (uredil): ČELNA KOLONA NOV IN POS (ob 55. obletnici partizanskih bataljonov, odredov in brigad)	4 EUR
14. Božidar Jezernik: STRUGGLE FOR SURVIVAL (v angleškem jeziku) Italijanska koncentracijska taborišča za Slovence med 2. svetovno vojno (Gonars, Treviso, Padova, Rab, Renicci, Visco)	3 EUR
15. prof. Boris Kobe: TABORIŠČNI TAROK (karte)	10 EUR
16. ZNAČKE (pripionke) ZZB	1,46 EUR

NOVEJŠE IZDAJE:

Janez Stanovnik: VIHARNO STOLETJE	15 EUR (izdajatelj Ustanova FRS)
Slovenski zbornik 2014	10 EUR
Marjan Žnidarič: Četrta operativna cona	30 EUR
Dr. Martin Premk: Matjaževa vojska	18 EUR.

Božo Repe : Milan Kučan, prvi predsednik

naslovnica: Mojca Kumar Dariš
format: 185 × 265 strani: 704
vezava: trda, ščitni ovitek
izid: 5 NOVEMBER 2015

redna cena: 49,90 eur

PREDNAROČNIŠKA CENA:
39,90 eur

PREDNAROČNIŠKA CENA VELJA DO 5. NOVEMBRA 2015.

Možnosti prednaročila:

na spletni strani www.modrijan.si;

po e-pošti: prodaja@modrijan.si,

po telefonu na brezplačni številki 080 23 64.

Prehod iz enostrankarskega v večstrankarski sistem, osamosvojitve Slovenije ter njeno vključevanje v evropske in druge integracije zamejuje obdobje pičlih 15 let od sredine osemdesetih let 20. stoletja do začetka tretjega tisočletja. V tem času je ključni pečat slovenski politiki vtisnil Milan Kučan, prvi slovenski predsednik. Za ta položaj je po osamosvojitvi Slovenije kandidiral dvakrat in obakrat – ob visoki volilni udeležbi – zmagal v prvem krogu. Leta 2002 je predsedniško mesto zasedel Janez Drnovšek, Kučan pa je ostal dejaven še naprej, pet let do zaprtja pisarne leta 2007 kot bivši predsednik.

Zgodovinar Božo Repe je knjigo o Milanu Kučanu zasnoval že leta 1996, pred koncem predsednikovega prvega mandata, in jo v letu ali dveh nameraval tudi objaviti. Kučan namreč sprva ni želel ponovno kandidirati, ko pa se je odločil drugače, je Repe delo odložil, namere, da ga dokonča in objavi, pa ni opustil. Tako dobivamo prvo pravo monografijo o Kučanovem življenju in delu šele trinajst let po izteku njegovega drugega predsedniškega mandata.

Avtorizirana biografija zajema obdobje od predsednikovega otroštva do danes. Vse do oddaje rokopisa in še med uredniško pripravo knjige je avtor sistematično zbiral gradivo ter se pogovarjal s Kučanom in njegovimi sodelavci. Obsežna knjiga Milan Kučan, prvi predsednik vsebuje tudi bogato slikovno gradivo in dele Kučanovega dnevnika.